

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Cafè's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Begericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
VERLICHTINGDIENST TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574; in Nederlandsch-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN

IJzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz.
VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791

Hofleverancier van H.M. de Koningin.

Hofleverancier van H.M. de Koningin.

Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië

HEEREN EN KINDER KLEEDING

PEEK & CLOPPENBURG

KLEEDING NAAR MAAT

INHOUD: Mr. P. Brooshooft. — De Nederlandsche Koloniën op de Jaarsbeurs. — Feuilleton. — De nieuwe vezel: Crotalaria Usaramoënsis. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. — Ingezonden Stukken. — Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. Lit.-Overzicht. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Mededeelingen. — Mutaties van 10 tot 17 Augustus 1921.

Mr. P. BROOSHOOFT.

In „Het Vaderland“, (Ochtendblad van 16 dezer), wijdt de heer J. E. Stokvis, oud-Hoofdredacteur van „De Locomotief“ een zeer waardeerend hoofdartikel aan de nagedachtenis van zijn dezer dagen overleden collega en voorganger, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Het sterven van mr. P. Brooshooft is het heengaan van een merkwaardig man. Als Indisch journalist was hij gedurende de meer dan twintig jaren, welke hij in Indië heeft

gearbeid, de frissche, geestige en ernstige werker, wiens leidende kracht op de koloniale politiek ook in het moederland werd gevoeld en erkend.

Hij had in zoo gelukkige mate alle gaven, waarmee de Indische journalist zich een aanhankelijken lezerskring werft. Voor de menschen in Indië is de krant noodzakelijk meer dan een nieuwsbrengherster en voorlichtster; van haar wordt in deze vlakke,

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hier van ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer A. J. GOOSZEN, Landrechter te Solo (Java).

afgezonderde samenleving ook vergoeding verwacht voor wat er, vooral in Brooshooft's dagen, aan afwisseling en opwekking werd gedorven. Ook in dit opzicht heeft Brooshooft in Indië mooi en gaaf werk gedaan. De geestige student-schrijver, de man van de kostelijke Academische Dissolvingsviews, was, ook in zijn Indischen kring, 'n echt populaire gast; zijn humor en frischheid, een kostelijke, nooit krenkende strijdvareidheid, hebben

Aangeboden

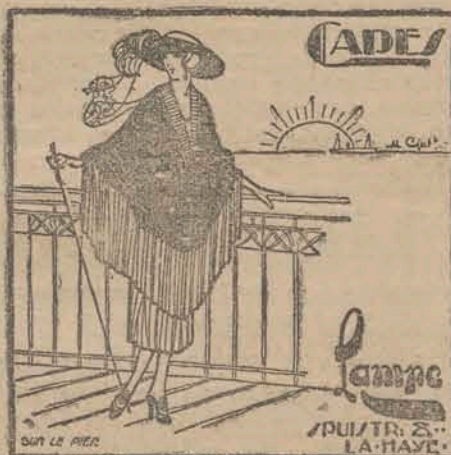
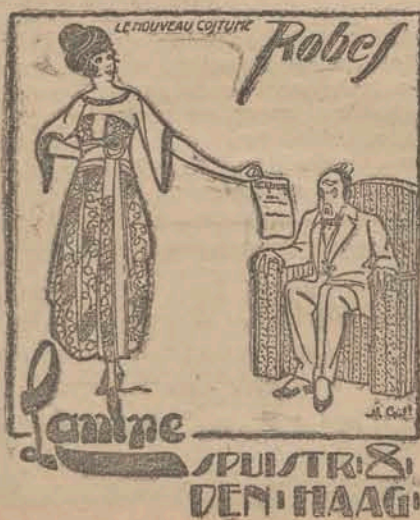
bij de Dames VAN DER CHIJS, Den Haag Theresiastraat 59, een groot gedeelte van haar gemeubil. Heerenhuis voor 4 pers., zonder pension en bediening, voor de prijs van f 400.- per maand voor 1 jaar of langer.

JULIEN & RICHARDSON BENNERNAGEL AMSTERDAM

Reguliersbreestraat 31-33 - Tel. N. 2943

„Algemeen Assurantiekantoor..“

AGENTEN GEVRAAGD.

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 ^{hoek} Heerengracht - Amsterdam

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Grootste en bekendste Huis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding

Speciaal ingericht voor repatrieerenden

Kleeding naar Maat in één dag gereed

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Janssen & Tilanus
FRIEZENVEEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Pijlslijst”
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscurant op aanvraag gratis.

H **Hammond School en COPIEERINRICHTING**
Terwenakker 11a - Tel. 3117 - Rotterdam
(Ruys' Handelsvereniging) beveelt zich
beleefd aan als oudste inrichting op
dit gebied voor de levering van correct
schrijf- en copieerwerk.
Strongste discretie verzekerd. **S**

Huwelijks-Uitzetten
Uitrustingen voor Indië
Luiermanden

Door onze veeljarige praktijk kunnen wij
U het beste leveren, in de meest kostbare,
maar ook in de eenvoudigste uitvoering.
Bij elke hoeveelheid leveren wij ook:
Lingeries - Bedlinnens - Tafelgoederen
Huishoud- en Stukgoederen
Zichtzendingen, ook voor de Tropen, op
iedere aanvraag franco.

**Specialiteit: Tafel-, Bed-
en Huishoudlinnens**
voor Hotels, Restaurants, enz.
Monsters op aanvraag

Firma A. NIJLAND
FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
ALMELO (Twenthe)

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902.

Terwijl Gij rust, werken Uw
..... advertenties voor U

hem in Indië tot een geliefd schrijver gemaakt, onvergetelijk voor wie hem hebben genoten. Ook in den Semarangschen stadskring was hij een schitterende figuur. In het tooneel- en muziekleven, in den vriendenkring, was Brooshooft de man van het initiatief; hij dichtte en musiceerde en stond op de planken, was een geestig prater en bleef de studentikose artist, die de vreugde lief heeft en, waar hij verschijnt, de vreugde brengt.

Deze vroolijke minnaar van het leven was ook een diep ernstig man. Hij begreep wat der Europeesche samenleving in de tropen ontbeerde en gaf haar zijn gezegende opgewektheid, maar hij kende ook groote liefde voor de landsbevolking en besefte innig wat haar nog steeds onder het Nederlandsche bewind tekort werd gedaan, óók na de opdroging der „batige sloten”. Zijn arbeid viel voor een groot deel samen met die onheldere overgangperiode, waarin het wel heette, dat het lot van den Inlander centrum moest zijn van de koloniale politiek, maar dan kosteloos.

In zijn eerste jaar aan „De Locomotief” deed Brooshooft, door een groote kennis van de toestanden overtuigd van het slechte lot van den Javaan, een poging tot een hervormings-actie. Hij richtte zich in de eerste plaats tot zijn collega's der Indische pers om tot de vorming van een organisatie te komen, maar zonder succes. Toen plaatste hij een oproep aan de Indische ingezetenen tot onderteekening van een circulaire aan eenige vooruitstrevende koloniale staatslieden in Nederland voor stichting van een Indisch Comité in het moederland, dat naar twee dingen zou streven: 1e. financieele en gedeeltelijk wetgevendende zelfstandigheid van Indië; 2e. het opkomen voor andere algemeene belangen van Indië. Hij verkreeg onder dien Open Brief 1255 handteekeningen. Wij konden niet nagaan, welke ontvangst die poging in Nederland heeft gevonden: vruchtbare belangstelling heeft zij niet genoten, want het Indisch Comité is nimmer tot stand gekomen.

Maar uit dit mooie initiatief is dan toch blijven

Feuilleton.

Toeloeng, toeloeng ...!

Uit het Indisch Marine-leven.

Van het tropisch firmament de volle maneschijn over landschap en rivier. Geruischloos schier stuwt de Kapoeas zijn wijde wateren naar het groote reservoir van den Oceaan. Op stroom, in 't midden der rivier, vóór het Residentiehuis van Pontianak, ligt deinend, met nauw merkbare beweging, Hr. Ms. Raderstoomschip „Madura”, welks raderen het zoetjes kabbelende water gelijkmatig beroeren met zachten plof.

De stilte alomme wordt 'n enkelen keer verbroken door een laten visscher, die in zijn slauw verlicht vaartuigje zijn bedrijf uitoefent, of door het onrustig gesnerp van een eenzamen vogel; — dan, als tevoren en tot den ochtendstond toe, de mysterieuse stilte van den tropennacht. Op de „Madura”, aan dek, zitten de Europeesche schepelingen in groepjes, koutend, te zamen om en nabij den grooten mast; de bruine broeders meer naar voren bij den boegspriet. Dezen, rustig, veelal zwiingend, met de eeuwige seroetoe tusschen de tanden, genen luidruchtiger, bij tusschenpoozen zelfs, een lied aanheffend; allen onder den indruk van den fantastischen maanavond.

Benedende, in de longroom, zijn de Officiëren om de nog ten deele gedekte tafel bijeen, discoureeënd in na-maaltijd-stemming. De scheepsklok slaat één glas — halfnegen. „Hofmeester”, roept met eenige verheffing van stem de officier van de wacht, „Hofmeester, zeg namens mij aan den onderofficier van de wacht, dat hij de sloep klaar laat maken voor de passagiers, die nachtpermissie heb-

staan het werk, dat de grondslag is geworden voor de ethische periode, de Memorie over den toestand in Indië, welke Brooshooft als toelichting bij zijn Open Brief heeft geschreven. In deze studie heeft hij een meesterlijk verwerkt feitenmateriaal bijeengebracht, waaruit de treurige levensvoorwaarden van den Javaan van zijn tijd als een aanklacht tegen het Nederlandsche bewind spreken. Dat het stuk — zegt hij — „een schier doorlopende acte van beschuldigingen is geworden tegen de Regeering, is niet te wijten aan partijdigheid, maar aan de clouquenterie der feiten”. Jammer genoeg, is 't werk nimmer voltooid. Toch heeft het werk sterken invloed geoeft. In het parlement kwam het herhaalde malen ter sprake en het heeft de groote bewondering en steun gehad van den voornamen hervormer der ethische periode, wijlen Van Deventer, die er, onder meer in zijn Eereschuld-artikel, veel uit heeft gepu-

In de laatste jaren van zijn arbeid aan „De Locomotief” schreef Brooshooft het werkje, dat den naam heeft gegeven aan de koloniale periode, welke thans gestorven is: het in 1901 verschenen: De Ethische koers in de koloniale politiek. Het is een geschrift van slechts bescheiden omvang, maar zal evenals de Memorie, onmisbaar blijken voor ieder, die de koloniale geschiedschrijving van het Indische tijdvak na het cultuurstelsel zal ondernemen. Op blz. 7 geeft Brooshooft daar een koloniale belijdenis, welke heel den man met het nuchter verstand en het echte hart teekent.

Geen „reclame-, partij-, tribune-politiek, die zg. Javanenliefde exploiteert als middel ter bereiking van geheel daarbuiten staande oogmerken”, geen hervormingen „op een knoepje”, ook geen sentimentaliteit van „het schoone Insulinde”, „gordels van smaragd” of „warme haren voor den braven bruinen broeder”. Maar: Wat ons moet nopen tot plichtsbetrachting tegenover Indië is de beste der menselijke neigingen: het rechtsbewustzijn, het gevoel dat wij den, tegen zijn wil, van ons afhankelijk geworden Javaan het beste moeten geven wat wij voor hem hebben, de edelmoedige drang van

ben.” En Barkat, de inlandsche Sergeant-hofmeester, die in de gamelle-hut annex officiersverblijf — op deze order had staan wachten, nadert gezwind en met een „Baai toewan” maakt hij het militair saluut aan het ongedekte hoofd. „O ja”, vraagt hem nog de officier van de wacht, „wie passagieren er van de bedienden van de officieren?” „Ik alleen”, zegt de toegesprokene „Sidris (matroosbediende) heeft de wacht en Artas (de andere bediende) heeft arrest”. Een lichte hoofdknik van den officier sluit het gesprek.

Artas had arrest. Herhaaldelijk was hij in den laatsten tijd te laat van permissie naar den wal aan boord teruggekeerd en nu, eindelijk, gestraft geworden; voorloopig mocht hij 's avonds niet meer naar den wal. Artas was desperaat! Zoo zou zij dan dezen avond voor het eerst tevergeefs op hem wachten, zijn hartsvriendin aan den wal, zijn „bini”, zijn welbeminde Mara!

Een maand of drie geleden hadden zij kennis gemaakt, Artas en Mara. Zij, Mara, was toen met eene van Java naar Pontianak overgeplaatste ambtenaarsfamilie met jonge kinderen herwaarts megekomen als „baboe” en had door deze tijdelijke dienstneming haar doel bereikt om het land harer geboorte en haar verwanten weer te zien. Op Java had zij als Borneosche niet kunnen aarden en was zeer verheugd, toen zij weer teruggekeerd was in haar geboorteplaats. Kort na aankomst vroeg en verkreeg zij haar „lepas” en trok zij in bij familieleden in een schamele kampongwoning. Bij gelegenheid nu van een rameh-rameh in de kampong had zij Artas ontmoet, den jongen, hupschen matroos Artas van de Kapal prang; op die eerste ontmoeting volgde een tweede, spoediger een derde, ze zagen elkander meer en meer, steeds na korter tijdsverloop, totdat ten slotte Artas' gaan naar den wal maar één doel had..... Mara!

En nu, terwijl zij van niets afwist en hem wacht-

ARNHEM.

Beschaafde familie biedt opnemng in gezin aan voor **2 JONGENS** of **2 MEISJES**, die inrichting van onderwijs bezoeken. Toez. en hulp bij studie, ook muziek, uitst. ref.
Br. no. 97L Bureau van dit blad, Nobelstraat 20, Den Haag.

PERRY & CO.
AMSTERDAM - ARNHEM - 'S-GRAVENHAGE
UTRECHT - GRONINGEN
HUTKOFFERS

Maatschappij van Brandverzekering v. h. Koninkrijk der Nederlanden
Opgericht 1838
te 's-HERTOGENBOSCH
 DIRECTEUR: JHR. P. J. S. M. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — ADJUNCT-DIRECTEUR: JHR. P. J. O. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — COMMISSARISSEN: MR. H. J. VAN LEEUWEN, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. F. X. VERHEIJEN, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. H. F. J. M. VAN ZINNICQ BERGMANN, Industrieel te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr., Directeur der Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering te Amsterdam. H. F. W. M. VAN BAER, Apotheker te 's-Hertogenbosch. CONSTANT M. J. H. TILMAN te 's-Hertogenbosch.
 MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 1.000.000.— — GERESERVEERDE BATEN OP ULTIMO DEC. 1920 f 786.057.93.
 DE MAATSCHAPPIJ VERZEKERT ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN, OP VASTE PREMIËN TEGEN BRAND- EN INBRAAK.

en sterkere om den zwakkere rechtvaardig te behandelen. Eerst wanneer onze koloniale politiek niet in dezen dampkring, zullen wij voor Indië goede meesters zijn. Met dezen klaren geest heeft hij allen, die hem in eerbied volgden, bezield.

In 1904 legde Brooshoofd de leiding van het blad weder. Bij zijn heengaan was hij diep teleurgesteld over den onmiddellijken oogst van zijn arbeid. „Bij het ziekbed”, stond er boven zijn afscheidsartikel en hij stond mismoedig en gedrukt bij den nog door door zieken patiënt: Indië.

In het oude land terug, bleek zijn kracht te zijn gebroken. Hij bleef nog Nederlandsch redacteur van „De Locomotief”, liet soms in Nederlandsche periodieken de oude stem nog hooren, maar moest weldra den zoo schitterend gestreden strijd voor goed opgeven. Brooshoofd werd ziek, leed nog jarenlang en stierf thans als een vergetene. Maar zijn naam en zijn werk zal herrijzen, als de massa der overheerschten, die zijn liefde had gewonnen, aan welke hij het beste van een schoon en krachtig leven heeft gewijd, eens zelf de mannen zal hebben voortgebracht, die de geschiedenis van het eigen volk zullen boeken. Daar zal hij beschreven staan als een groot en edel strijder voor de verdrukten. Hij ruste zacht.

De Nederlandsche Koloniën op de Jaarbeurs.

Ten einde het mogelijk te maken, dat Nederlandsch-Indië op de jaarbeurzen te Utrecht op waardige wijze vertegenwoordigd zal zijn en, in verband met de internationalisatie der Beurs, aan bezoekers uit binnen- en buitenland de economische waarde ervan te kunnen demonstreeren, heeft, in opdracht van een aantal Indische cultuurmaatschappijen en nijverheidsondernemingen en met belangrijken steun van de Regeering, een commissie, bestaande uit de heeren Mr. H. J. Bool (Tabaks-

bureau), Dr. L. P. de Bussy (Afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut), Mr. J. H. van Hasselt (Bond van Nederlandsch-Indische Suikerondernemingen), S. C. Knappert (Internationale Vereeniging voor de Rubbercultuur) en W. C. Loudon (Ver. Theecultuur in Nederlandsch-Indië) door het bijeenbrengen van een bijdrage in het bouwkapitaal, de beschikking verkregen over een circa 750 M² grote ruimte op de eerste verdieping van het Vaste Jaarbeursgebouw te Utrecht, welke ruimte ingericht zal worden voor een permanente uitstalling eener collectieve koloniale inzending.

Tijdens de voortaan tweemaal per jaar te houden Beurzen zal deze tentoonstelling ingeschakeld worden in de gewone jaarbeursactie, terwijl zij ook buiten den eigenlijken Jaarbeurstijd het geheele jaar door voor den belangstellenden bezoeker geopend zal zijn.

De bovengenoemde Commissie van Voorbereiding heeft, toen de deelname financieel verzekerd was, gemeend haar taak als geëindigd te moeten beschouwen en de eigenlijke inrichting der tentoonstelling, waarvoor het Koloniaal Instituut reeds zijn steun had toegezegd, te moeten overdragen aan een Comité van Uitvoering, waarin op haar verzoek zitting hebben genomen Dr. L. P. de Bussy, directeur der Afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut (voorzitter), Th. van Voorthuysen, hoofd der 4de afdeling van het Departement van Koloniën, aangewezen door den Minister van Koloniën, F. Delfos, H. Ketner, M. C. Koning, N. ter Kuile en W. C. Loudon.

Van tal van zijden mocht dit Comité reeds belangrijke steun en vele toezeggingen voor de collectieve verzameling ontvangen.

Het Koloniaal Instituut laat de geheele verzameling, welke de Afd. Handelsmuseum op de Nederlandsche Week te Madrid geëxposeerd heeft, naar Utrecht overbrengen; een deel der Nederlandsch-Indische inzendingen op de in Juni l.l. te Londen gehouden Rubbertentoonstelling is voor deze Jaar-

te, zou hij niet komen!

Ineengedoken en somber voor zich uitstarende, zat Artas in een hoek van de gamelle-hut, terwijl zijn makker Sidris bezig was het vaatwerk te reinigen en op te bergen; hij sprak geen woord, de anders zoo opgewekte jongen, en gaf zelfs geen teken van leven, wanneer Sidris hem iets vroeg of meedeelde. Een half uur kon zoowat verstreken zijn en de sloep, welke de passagiers naar den wal vervoerd had, was alweer aan boord terug, toen Artas, plots, als bij ingeving, uit zijn hoekje oprees, de gamelle-hut verliet en zich begaf naar het bovendeck. In zwiigende, sombere overdenking verdiept, had hij zooveen een plannetje uitgebroed en zijn besluit was nu genomen. Aan dek gekomen, kijkt hij behoedzaam om zich heen en sluip ongemerkt naar de raderkast aan de landzijde. In een ommezien wringt hij het lenige lichaam door het ijzerwerk en laat zich afglijden tot op de onderste scheppraden, aan de oppervlakte van het water. Hij ontkleedt zich, bindt zijn uitgetrokken matrozenplunje in een boengkoes op het hoofd en met een krachtigen aanzet werpt hij zich te water en zwemt met forsche slagen den wal tegemoet..... Vrij!

Dadelijk meet hij den afstand van het schip tot den steiger vóór het Residentiehuis, dien een geoeftend zwemmer als hij best in tien minuten af zal leggen, dan, eenmaal aan land, zoo overlegt hij bij zichzelf, onderwijl met pootige armslagen baan makend door het stroomende, frisch aanvoelende water, dan — ja dan, na eenige oogenblikken; zal hij bij haar zijn. Al duidelijker ziet hij den trap van den steiger, waarop hij zich aanstonds vliegensvlug zal afdrogen en kleeden; reeds onderscheidt hij menschenlijke figuren in de verlichte voorgalerijen van de in zijn oog voorname Europeesche huizingen, nog enkele slagen, satoe, doewa telt hij..... „Apa?”..... Werktuiglijk ontsluit zich de mond,

die aanstonds zich met water vult, en trekt hij het hoofd terzijde..... „Apa?” een beweging in het water vlak bij hem..... de omtrek van een hem naderenden, zwarten, levenden romp..... als een bliksemflits schiet hem door 't helderst bewustzijn: boaja! en op 't moment gilt hij 't uit: „Toeloeng, Toeloeng!” Hij voelt de aanraking van het monster en nog eenmaal klinkt, luid op in de avondlucht, daarna zwak en zwakker zijn „toeloeng”, terwijl reeds het bewustzijn vliedt.

Het oppervlak van de Kapoeas, even in beroering, is weer rimpelloos.....

Artas' hulpkreet, toeloeng, dra verstervend, was op de „Madura” gehoord..... en verstaan. Onmiddellijk klonk het bevel: „Vlet strijken”; haastiglijk werd het uitgevoerd en spoedde zich het vaartuig, bemand met vier matrozen van het wachtvolk, naar de plek des onheils, waar, aangekomen, niets kon doen denken aan een afgespeeld drama. Onverrichter zake keerde men dan ook weer naar boord terug.

De finale zou na enkele dagen volgen. Een inlander ter plaatse, een zonderling, maakte er een beroep van de slachtoffers der boaja's op te sporen. Ook nu werd hij, onder belofte van een ruime vergoeding, aangezocht naar het lijk van Artas te gaan zoeken, hetgeen hij deed met het gevolg, dat hij na verloop van een paar dagen langszij van het oorlogschip lag met, in zijn prauw, het in vrij ver gevorderden staat van ontbinding verkeerende lijk, dat aan een onder de inlandsche scheepskameraden bekend lidteken aan den voet, herkend geworden was als dat van Artas. Nog dienzelfden dag, in den laten namiddag werd het stoffelijk overschot ter aarde besteld.

En 's avonds laat, terwijl de maan andermaal haar geheimnisvollen tooverschijn rijkelijk uitspreidde over land en water, toen doolde een vrouwelijk wezen over Pontianak's doodenakker..... v. d. B.

GROTE SORTERING
LINGERIE EN
HUISHOUD-
GOEDEREN

INDIESE UITRUSTINGEN
HUWELIKSUITZETTEN

v. s.

GERZON

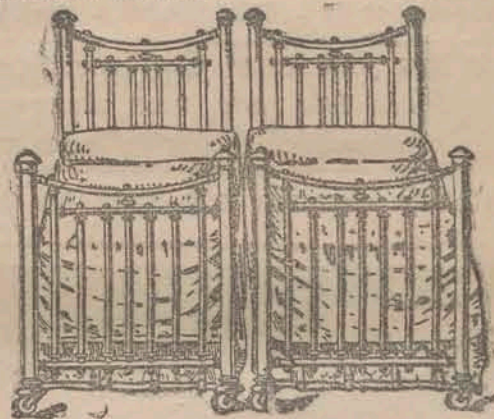
W. J. M. SIMONIS

voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.

GROENMARKT 34, over de Prinsstraat.

TELEFOON H. 2120

DEN HAAG

Specialiteit in BEDDE

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8½—12½ en van 2—7 uur.

Naamlooze Venneotschap

Luxe-Auto Verhuuronderneming

voorheen P. J. JANSEN.

Eenig adres: **Koninginnegracht 10.**

(over Hoofd-Ingang Dierentuin)

te 's-Gravenhage.

Men lotte op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
 en Maand-Auto's

Dag en Nacht geopend

N.V. Autogarage „CITO”

SCHENKWEG 7 - TEL. B. 804

'S-GRAVENHAGE

Luxe Verhuur-Auto's

ZOO JUUST ONTVANGEN:

Parakan Salak Thee,

kwaliteit en prijs als vóór den oorlog,
 30 cent per pond.

VERRIJGBAAR BIJ

F. C. DE BRUYN

DANCKERTSTRAAT 43. - TELEF. 3361

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuifabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 % gewaarborgd.

HESSELS & MAKES

Valeriusstraat 44 - DEN HAAG - Tel. H. 3730

1ste klas Fabrikaten Confectieschoeisel

Nuis 1ste rang voor Luxe-

en Orthopaedisch Schoeisel naar maat

Protectie van voornaamste H. H. Medici hier te lande

**INDISCHE
UITRUSTINGEN**
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHÉ**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Adverteeren doet verkoopen.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.

Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw

Piet Heinplein, Tel. ¹⁵⁸⁷₁₅₈₈

Bijkantoor: DEN HELDER,

Hoofdgracht 37, Tel. 63

beurs afgestaan; de groote cultuur- en verkeers-
maatschappijen geven zoowel verzamelingen van
hun producten als maquettes, kaarten en modellen
in bruikleen.

In dien hoek van de koloniale tentoonstellings-
ruimte, waarvan de ramen uitzien op den Catharij-
nen Singel en Catharijne brug, een der aardigste
en meest levendige punten van Utrecht dus, wordt
een smakelijk ingericht theesalet gebouwd; daar
zullen uitsluitend Nederlandsch-Indische theeën
worden geschonken en door Javaansche bedienden
rondgediend, terwijl — en dit is een zeer gewichtig
iets — onder deskundige leiding geregeld gedemon-
streerd zal worden, hoe men op de juiste wijze thee
moet zetten, om het volle genot ervan te hebben.
Met de inrichting van de koloniale lokalen in het
vaste Jaarbeursgebouw is reeds een aanvang ge-
maakt, zoodat het buiten twijfel is, of bij de opening
van de Jaarbeurs op 6 Sept. e.k. zal ook de collec-
tieve koloniale afdeling in zooverre gereed zijn,
als met het oog op den korten tijd van voorbereiding
mogelijk is.

In een viertal spreekkamers zullen tijdens de
Beurs zoowel ambtenaren van het Departement van
Kolonien en van het Koloniaal Instituut zitting
houden, als de deelnemers met hun zakenvrienden
een rustig gesprek kunnen voeren.

De nieuwe vezel: Crotalaria Usaramoënsis.

Ongeveer 2 jaar geleden verscheen te Buitenzorg
in de serie Mededeelingen van den Cultuurtuin, onder
No. 12 een opstel van de hand van G. F. J. Bley:
„Crotalaria usaramoënsis als vezelplant.”

Hierin vindt men, na een „inleiding”, — waarin
o.a. verwezen wordt naar twee publicaties van Van
Helten (Mededeel. No. 2 en No. 6 uit den Cultuur-
tuin te Buitenzorg), die onder meer deze plant be-
handelen als groenbemester — hoofdstukjes betref-
fende de „cultuur”, — „ziekten en plagen”, —
„oogst”, — „bereiding”.

Dan volgt een beschouwing aangaande „de vezel”,
de „opbrengst”, en ten slotte iets over „bij-
produkten” en een „resumé”.

Doel van het onderstaande is nu, aan te knopen
aan den op blz. 11 voorkomenden zin:

„Uitslag over de praktische bruikbaarheid der
vezel kan alleen een spin- en weefproef in Europa
geven. Voldoend groote monsters liggen voor dit
doel gereed”.

Deze monsters konden inderdaad op dat tijdstip
nog bezwaarlijk naar Europa worden verzonden,
maar — medio 1919 kwamen toch de eerste
monsters bij het Handelsmuseum van het Koloniaal
Instituut binnen. Aanstonds werden kleinere
monsters hiervan aan verschillende fabrieken toe-
gezonden, en begon dus de actie, die tot een goede
beoordeeling en waardebeoordeling der vezel moest
leiden.

Deze eerste monsters bleken echter nog zéér ver-
van de idealen der industrie af te staan. Een der
fabrieken toch schreef: „Indien de vezels niet beter
worden gereinigd, is het niet mogelijk er een proef
mee te nemen. De hekels onzer machines zouden
de vezelbundels aan flarden uitéénrukken, of de
vezelpennen zouden breken of buigen”.

Dus niet eens een proef was er met deze vezels
te nemen! Teneinde kracht aan haar woord bij te
zetten, zond bedoelde firma eenige gemiddelde
monsters van andere vezels, om te laten zien hoe
schoon de vezels moesten zijn om te kunnen worden
verwerkt. Daarom zij hier nog eens even de alge-
meene opmerking ingesloten, dat, wie vezel naar
Europa stuurt, ter verwerking in de nijverheid,
zorge voor de beste reiniging van de vezel!

Een andere fabrikant is in zijn oordeel wat uit-
voeriger; hij houdt de monsters, die op verschil-
lende wijze werden geroot, uiteen:

„Merk A. De vezel vertoont eenige overeenkomst
met Chinajute, doch is slecht ontvezeld en onzui-

ver. De kleur is in vergelijking met China-jute niet
slecht, doch een bewerkingsproef zou moeten uit-
maken, of de onzuiverheden voldoende te verwijde-
ren zijn, en hoeveel afval daarbij zou ontstaan”.

„Merk B. De vezel is iets zachter dan A, doch de
zuiverheid laat ook te wenschen over”.

„De merken II en III vertoonen ten opzichte der
zuiverheid een verbetering; bij monster III is ech-
ter weer duidelijk te bespeuren, dat de rotting langer
is voortgezet, waardoor de vezel aan kracht ver-
loren heeft”.

„Monster IV is veel te stug en onzuiver”.

Hieruit blijken verschillende punten van belang:

1°. Het oordeel wordt — en terecht! — zeer onder-
voorbehoud gegeven. De hoofdzak is de bewerk-
ingsproef. Of deze hier niet werd genomen, omdat
men het niet met deze vuile vezel aandurfde, dan
wel omdat er niet genoeg was, werd niet uitgespro-
ken. Hoe het zij,

2°. moet men in elk geval zorgen voor monsters
van voldoende grootte, dat eventueel verscheidene
fabrieken er verwerkingsproeven mee kunnen
nemen;

3°. blijkt weer, dat z.g. kleinigheden soms van
zoo groot belang zijn. Men kweekt in den regel
cultuurplanten met de grootst mogelijke zorg, maar
als het dan op den oogst en de afwerking aankomt,
dan wordt het product dikwijls in evenveel dagen
verknoeid, als er te voren maanden noodig waren
voor de cultuur. Roten, uitwasschen, drogen, ver-
pakken zijn alteder bewerkingen, die zeer zorg-
vuldig door kundig personeel moeten geschieden.
Eigenlijk moet hierbij nog méér worden opgelet,
dan bij de cultuur zelve, want wat men bederft, kan
zich niet weer laten herstellen.

Men heeft zich te Buitenzorg voorgesteld, dat
deze crotalariavezel een goed surrogaat voor jute
zou zijn. Maar het antwoord van een der grootste
jute-fabrieken was:

„Het spijt ons, U te moeten melden, dat deze
vezel voor ons niet geschikt is, daar zij veel te hard
en te stug is. Tenzij men door het roten enz. hierin
nog verbetering kan brengen, zal deze voor ons
doel niet kunnen dienen, en de Bengal-jute niet
kunnen remplacieren. Wij retourneren Uwe
monsters, en voegen er een monster Tientsin-jute
bij; zoodat U zult bemerken, is deze vezel niet zoo
stug als de vezel Uwer monsters, en toch kan deze
Chineesche jute nog niet eens door jutespinners ter
remplacering van Bengal-jute verwerkt worden.
Wij gelooven, dat U voor de vezel Uwer monsters
eerder bij de groote touwfabrieken afnemers zult
vinden”.

Tot die conclusie was men hier ook reeds geko-
men, al was de eerste indruk der touwfabrieken
niet erg gunstig.

Intusschen — nog vóórdat deze beoordeelingen
der fabrikanten den heer Bley te Buitenzorg, den
vader der gedachte: „Crotalaria usaramoënsis als
vezelplant”, hadden kunnen bereiken, had deze
reeds weer een nieuwe hoeveelheid vezel gewonnen;
zijn eigen oordeel daarover luidde: „Ik geloof, dat
deze partij beter is, maar geheel voldoen zal zij nog
wel niet”. De partij werd hier te lande in Juni 1920
aangebracht, en dadelijk ten deele gedistribueerd.

De laatst aangeduide jutefabriek schreef over de
nieuwe partij:

„Wij hebben deze monsters nogmaals onderzocht,
doch het spijt ons, dat wij U geen ander resultaat
kunnen melden, dan hetgeen wij U reeds vroeger
omtrent deze vezel berichtten.

„De vezel is voor het gebruik in onze fabriek
ongeschikt, wegens stugheid. Met het kweken van
de juteplant en de verdere bewerking zijn wij niet
bekend, zoodat wij U niet kunnen zeggen, of de
vezel door een andere wijze van roten voor de jute-
industrie van belang zou kunnen worden”.

Eene andere groote jutefabriek is op dit laatste
punt veel beslist:

„Naar aanleiding van het ons gezonden monster,
nieuwe vezelsoort „Crotalaria usaramoënsis”, —
(van de tweede, betere partij!) — deelen wij U mede,
dat deze vezelsoort, zoodat zij nu is, niet zal kun-

SCHRIFTELIJKE KNIPCURSUS

Door een geroutineerd Coupeur, met meer dan 20-jarige praktijk,
(oud-leerling van de wereldberoemde „Professeur de Coupe” A.
NEBELING te Brussel) worden systematisch schriftelijke lessen
gegeven (ook naar Indië) ter bekwaaming in het geven van
een chique coupe aan Uw Dames- of Heeren- en Kinderkleding.
Prijs 13 lessen f 12.-, per geheele cursus slochts f 45.- (bij
vooruitbetaling).
Vraagt uitgebreide prospectus aan INSTITUUT VOOR SCHRIFTE-
LIJKE LESSEN, Kapelstraat 3, APELDOORN.
Na gunstig afgelegd examen wordt prachtig diploma uitgereikt.

Fa. A. C. LINSCHOTEN

Fred. Hendriklaan 211 Telef. Schev. 47

COMPLETE KEUKENINRICHTINGEN.

Gas- en Kolenfornuizen. Huishoudelijke Artikelen.

Electrische Ornamenten. Strijkijzers. Comforen. etc.

BADEN & GEUSERS.

Zendingen naar O. en W. onder gar. en gaven overtocht

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A. TEL 4782 DEN HAAG.

... worden gebruikt ter vervanging van jute; naar onze meening zou de oorzaak daarvan liggen in de geaardheid van de plant, niet in de wijze van verbouwing of in de behandeling".

Ten slotte worde het woord gegeven aan een grote makelaarsfirma, die veel vezel door haar handen ziet gaan:

"Het monster *Crotalaria-usaramoënsis*-vezel kwam in ons bezit; het spijt ons echter, omtrent deze vezel geen gunstig oordeel te kunnen uitspreken. Ter vervanging van jute is zij niet geschikt, daartoe is de vezel te grof. Dit is ook het oordeel van eenige jute-fabrikanten in ons land".

"De vezel heeft dus alléén waarde voor touwslagers. Deze waarde is echter zeer klein, daar de vezel bijna geen kracht heeft".

Nu klopt het begin van deze beoordeeling geheel met de opvatting van anderen en van het Handelsmuseum; de slotzin echter niet. Immers reeds in de eerste publicatie van den heer Bley vindt men op blz. 11 bovenaan, cijfers voor de breek lengte van 17 K.M., oplopende tot boven de 30 K.M.

Ook de Voorlichtingsdienst van den Vezelhandel en de Vezelnijverheid (Rijksvezeldienst) was zoo welwillend, de *Crotalaria* vezel te onderzoeken, en vond bijv. de volgende breek lengten: 21.6—20.2—19.5—22.0—24.5 K.M., gemiddeld 21.5 K.M.

Dit zijn nu wel geen extra hoge cijfers, zooals van vlas en hennep, maar zij zijn toch niet dusdanig, dat men de vezel daarom geheel zou moeten verwerpen.

Daaraan sluit nu de beoordeeling van een grote touwfabriek op gelukkige wijze aan; zij schrijft ons:

"Wat betreft de genomen proeven (met *Crotalaria usaramoënsis*), deelen wij U mede, dat bij de verwerking bleek, dat de vezel in hoedanigheid het meest overeenkomt met een goede kwaliteit Sunnhennep (gecultiveerd in Britsch-Indië). Zij overtreft deze nog in zooverre, dat bij een goede bewerking de vezel nog eenigszins fijner en zachter wordt dan Sunn-hennep, terwijl ook het afvalpercentage wel wat minder is. Wij schatten de waarde op circa 10 à 12 pCt. boven die van Sunnhennep".

Nu is momenteel de marktwaarde van alle vezelsoorten abnormaal laag; het heeft dus weinig zin, om in een opstel als dit cijfers te noemen.

Ten slotte moge hier de beoordeeling volgen van nog een andere grote touwfabriek:

"De vezel is voor sommig werk niet ongeschikt, hoewel deze, zooals reeds werd opgemerkt, bij de eigenlijke touwvezels moet achterstaan, wat kracht betreft, en denklijk ook duurzaamheid, al hebben wij ook ten opzichte der laatste eigenschap geen proeven kunnen nemen. Wanneer de producent dus met een lageren prijs genoege wil nemen, dan voor goede Manilla- en hennep-vezels wordt betaald, is er misschien afzet te vinden".

Tot hertoe zijn wij nu gevorderd. Thans is weer het woord en de daad aan hen, die *Crotalaria* planten. Zij zullen moeten uitmaken of een nóg beter gereinigde vezel van de *Crotalaria usaramoënsis* te bereiden is, en zoo ja, — tegen een prijs, die ligt tusschen die van Sunn-hennep en Manilla-hennep.

Die planters zullen goed doen, er de later verschenen voordracht *) van den heer Bley nog eens op na te lezen, en daarvan in 't bijzonder zich de volgende zinnen in 't oor te knoopen:

"Om weinig takken en mooie dunne stammetjes te verkrijgen, dient men dicht uit te zaaien." (blz. 231).

"Het rottingsproces luistert nogal nauw, en kan daarom (vooral in den beginne) niet aan den eersten den besten Inlander worden overgelaten." (blz. 233).

"Het wasschen na de rotting moet bij de *Crotalaria*-vezel grondiger geschieden, dan in den be-

ginne werd gedacht." (blz. 233). Inderdaad op deze wassching en zuivering kan niet nadrukkelijk genoeg de aandacht worden gevestigd.

Dan is verdere bewerking volmaakt overbodig; dat doet de fabriek wel. Als zij maar vezel krijgt, die van top tot uitersten voet in 't zelfde machinale proces te verspinnen is.

Met grote belangstelling zien wij de resultaten der planters tegemoet. Zooals de zaak tot nu toe staat, is de kans op zakkenfabrikatie gering, die op touwfabrikatie van *Crotalaria*-vezel zeer hoopvol. Moge de toekomst de verwachtingen van heden overtreffen!

Voorlichtingsdienst v. h. Handelsmuseum
v. h. Koloniaal Instituut.

Amsterdam.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het standpunt der Regeering.

De „Loc." — d.d. 11 Juni — ontleent aan het regeeringsantwoord op de algemeene beschouwingen van den Volksraad o.m.:

Volksraad.

Bij de benoemingen voor den huidige Volksraad is de samenstelling van dit lichaam beschouwd uit drie oogpunten, n.l. politiek-ethnografisch, geografisch en uit het oogpunt van belangen vertegenwoordiging.

De Regeering heeft geenerlei reden het Indo-Europeesch Verbond anders te beschouwen dan het zich zelf aandient, n.l. als een vereeniging zonder politiek karakter. Het is trouwens bekend dat leden van uiteenlopende politieke partijen lid zijn van genoemd verbond.

De Regeering sluit zich aan bij de in het verslag gemaakte opmerking dat om den Volksraad aan zijn huidige bestemming te doen beantwoorden, het vooral van belang is alle stroomingen en groepen daarin vertegenwoordigd te zien. Bij het voorstel tot herziening der staatsinrichting zal ook het kiesrechtvraagstuk voor het centrale vertegenwoordigend lichaam aan de orde komen, evenals de eischen voor de verkiesbaarheid te stellen. De meening dat een uitspraak van den Volksraad in de afgelopen jaren als van nul en geener waarde werd beschouwd, alleen omdat daaraan geen of nog geen gevolg is gegeven, gaat te ver. Een adviseerend lichaam mag niet verwachten, dat al zijn adviezen worden gevolgd, maar wel dat bij afwijkende beslissing en daarvoor geldende beweegredenen ernstig en onbevooroordeeld zullen getoetst zijn aan het in het adviseerend college aangevoerde. Dat dit steeds geschiedt behoeft geen nadere verzekering.

De uit het Verslag blijkende vrees, dat het bijwonen der begrotingsvergadering ten Paleize de onafhankelijkheid der positie van den voorzitter van den Volksraad in de waagschaal stelt, acht de Regeering ongegrond. Zij stelt er prijs op voor zoover dit mogelijk is en de omstandigheden dit toelaten, den voorzitter van den Volksraad in de gelegenheid te stellen over belangrijke zaken zijn meening kenbaar te maken.

Uitoeffening van de z.g. exorbitante rechten.

Het besluit ter uitzetting van den heer Baars is door den betrokkene reeds in de pers gepubliceerd; tegen overlegging van diens verdediging heeft de Regeering geen bezwaar. Het stuk zal ter Secretarie van den Volksraad worden neergelegd. Geruchten inzake het interneeren van R. M. Soerjopranoto kwamen de Regeering niet ter oore. Een dergelijk voornemen bestaat trouwens op het oogenblik niet.

De Regeering acht de beperking van de bewegingsvrijheid van den heer Tjipto Mangoenkoesomo gewettigd door zijn handelingen. Mocht er van ondank sprake zijn, dan ware die te zoeken bij

Firma AUG. SVELKOU

Heerenkleeding naar Maat

Indische Uitrustingen

BATAVIA - BANDOENG - SEMARANG - SOERABAYA
AMSTERDAM, Singel hoek Heiligeweg.

Vraagt geïllustreerden Catalogus

..... Vereeniging voor Correspondentie-Onderwijs

Goedgekeurd bij Kon. Best. 25-10-1912

Een **uitstekende** gelegenheid voor hen, die in Indië wonen en studeeren willen, biedt de **Vereen. voor Corr. Onderwijs**

Technische Cursussen: Ambachts, Zeevaartonderw., Werktuigkunde, Electro-Techniek, Bouwkunde, Teekenakten.

Handelskursussen: Boekhouden, Handelscorrespondentie, Schoonschrijven, Stenografie.

Talen: Moderne-, Oude-, Handeistalen, (Spaansch, Maleisch, enz.)

Wiskunde, Opleiding Examen, Ambachten en Beroepen, enz.

Opleiding akten L.O. Wiskunde, Boekhouden, Talen, Teekenen, Landbouwkunde.

Opleiding akten M.O. Wiskunde (Kr en Kv), Boekhouden (Kxii), Talen (Fransch, Duitsch, Engelsch), Teekenen (Ma t/m Mk), Werktuigkunde (Kii), Zeevaartkunde (I), Schoonschrijven (N).

Honderden Geslaagden.

Adm.-Adres: Koninginneweg 177
AMSTERDAM - Tel. Z. 6560

N.V. MEUBELFABRIEK V/H LE COINTRE & CO.

*Ameublementen
Belimmeringen
Gordijnen
Tapijten*

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE TEL. H. 8088

MAISON H. SIMONS

Mantel- en Costuummagazijnen
HEULSTRAAT 13 naast „Boefaan"
— en NOORDEINDE 17a. —

zijn steeds voorzies van het
NIEUWSTE op het gebied van
DAMESKLEEDING

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

Adverteeren doet verkoopen

L. E. NIEUWENHUIZEN

LEIDEN - HOLLAND

Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
Groen „ (tusschensoort)

HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels"

SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

*) In de Publicaties van het Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat — 12 Jg. — 7e Afl. (1920), onder den titel: „Is zakkenfabrikatie in Ned.-Indië mogelijk?"

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
 Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrale Verwarming, Electricch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
LIFT.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejonners, Dinners en Soupers.
135 KOUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

Hotel-Café-Restaurant
„Boschhek”
 Tel. B. 606 DEN HAAG

Modern ingericht Hotel
Centrale Verwarming
Warm- en Koudwaterleiding
Kegelbanen Tennisbanen
Garage met werkplaatsen

Van 1 Mei tot 1 September dagelijks
 van 6 tot 10 uur
DINER-CONCERT

Voor Hotelgasten en Bezoekers
 heeft „Boschhek” **Luxe Auto's**
 disponibel.

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULLEN MET
 POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
 uit de Plaatbakkerij „Zuid Holland”
 te Gouda.

MAAT- en HOUTKOFFERS in alle afmetingen.
 Garantie voor gave overkomst.

American Hotel - Amsterdam
 Hotel en Café-Restaurant le Rang. 131

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
 Electriche Verlichting - Centrale Verwarming
 Electriche Personenlift
 Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.
 Tel. Intere. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

den delinquent, die van de opheffing van den vroeger tegen hem getroffen maatregel gebruik heeft gemaakt om propaganda te voeren tegen het gezag, dat hem clement behandelde.

Commissies.

Van de in het 2e deel van de Regeeringsalmanak voor het loopende jaar vermelde commissies hebben die voor het bezoldigingsstelsel, voor de duurte en voor de rechtsschool hunne eindverslagen ingediend en zijn ontbonden. Van de overige is de stand der werkzaamheden voorzover dit bekend is, en de commissie geen permanent karakter draagt, als volgt:

De commissie voor den rechtstoestand der ambtenaren heeft hare werkzaamheden nog niet beëindigd.

De Decentralisatiecommissie leed onder de herhaaldelijke verwisseling van voorzitters.

De arbeidscommissie heeft het vraagstuk van instelling van arbeidsraden in studie.

De commissie tot voorbereiding van een Centraal Encyclopaedisch Instituut is nog doende met de verzameling van gegevens.

Van de suiker-enquête-commissie is het eindverslag binnenkort te verwachten.

Over het voorstel, waartoe de zoutcommissie kwam, is overleg met den resident van Madoera gepleegd; de kwestie is thans in behandeling bij het Departement van Gouvernementsbedrijven.

De medisch-onderwijscommissie bracht advies uit over de opleiding van hulpartsen.

De commissie voor de militaire ziekeninrichtingen verzocht en verkreeg reeds toestemming haar eindverslag te laten drukken, zoodat publicatie daarvan eerlang kan worden tegemoet gezien.

De werkzaamheden der alcoholbestrijdingscommissie ondervonden vertraging, doordat is gewacht op het verslag der bevindingen in de Ver. Staten van N. Amerika van een lid der commissie.

De coöperatie-commissie heeft een enquête ingesteld; de aldus verkregen gegevens zijn in bewerking.

De jachtordonnantie-commissie is onlangs gereconstrueerd.

Sedert het begin van dit jaar zijn nog ingesteld de bezuinigingscommissie, wier eindverslag, waarmede de Volksraad in kennis zal worden gesteld voor zoover 't algemeen belang dit gedooft, eerlang zal worden ingediend; de verkavelingscommissie, die met hare werkzaamheden onlangs een aanvang maakte, en de defensie-commissie, waarvan spoedig het eindverslag mag worden verwacht.

Wetenschappelijke grondslag eener ontwikkelingspolitiek.

Naar aanleiding van de desbetreffende beschouwingen in het Verslag meent de Regeering te moeten opmerken, dat hoezeer zij het niet voor tegenspraak vatbaar acht, dat de Inlandsche bevolking zich na eeuwen van althans oogenschijnlijken stilstand in opwaartsche richting beweegt, 't haar onjuist voorkomt te generaliseeren omtrent „den” Inlander. De inheemsche bevolking van Ned.-Indië vertoont daarvoor te diepgaande verschillen, niet alleen wat ontwikkelingspeil, maar ook wat karakter en richting van aanleg betreft. Taak van het Nederlandsche gezag is, aan de inheemsche volken gelegenheid te schenken zich naar hun aanleg te ontwikkelen. De volvoering van die taak eischt zekere zelfbeheersching; noch van dwingend optreden, noch van pogingen om aan deze volken eenzelden stempel op te drukken, is heil te verwachten. Voor de benoeming van een commissie ter vaststelling wie en wat de Inlander eigenlijk is, zooals in het Verslag wenschelijk wordt geoordeeld, vindt de Regeering geen aanleiding.

Dat het onderwerp in vele gevallen te uitsluitend op ontwikkeling van het intellect is gericht, wordt algemeen beaamd. Op verschillende wijzen wordt gepoogd hierin verbetering te brengen.

Er zal naar worden gestreefd bij het Volksonderwijs zooveel mogelijk rekening te houden met de

Restaurant KOLLÖFFEL
 HEERENGRACHT 241 tusschen Gasthuismolensteeg
 on Raadhuisstraat.
 AMSTERDAM - TELEF. N. 4390.
PLATS DU JOUR van 12-1.30 UUR.
 Dinners van 4-8 uur à f 1.40 (omvattende Soep of voorgerecht, Vleesch of Visch, Groenten, Aardappelen en Dessert).
 ABONNEMENTSBOEKJES van 10 coupons f 13.—
 Zondags geopend van 4.30 tot 7.15 uur.

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT
„DE ROEMER”
 WAGENSTRAAT 84 - TEL. 8221
 'S-GRAVENHAGE

Restaurant à la Carte den geheelen dag
 Gelegenheid tot het
 geven van Bruifoften, Dinners en Soupers

behoefte van de dessabevolking. Bevordering van het onderwijs in handenarbeid kan onder meer van belang zijn en bij deze begroting zal een voorstel terzake worden gedaan. Van theoretisch onderwijs in moraal verwacht de Regeering met het Afdeulingsverslag weinig nut.

Buitengewesten.

Het in het Verslag vervatte bezwaar tegen den term „buitengewesten” kan de Regeering niet deelen; er bestaan inderdaad talrijke verschillen tusschen de toestanden in die gewesten en op Java en Madoera. Vervanging van den term „buitengewesten” door een opsomming van de namen dier gewesten blijkt te omslachtig.

„Het blauwe gevaar”.

De „Java Bode” van 14 Juni waarschuwt in een uitvoerig entrefilet de Orde van de Goede Tempeliers er voor dat hun actie in Indië voor geheelonthouding verstrekkende gevolgen kan hebben. Hun zeer goede bedoelingen ten volle waardeerd, meent het blad toch dat ook voor hen het parool „Matigt U”, een overdenking waard is.

De beperking der overplaatsingen.

Een regeerings-aanschrijving luidt: In het belang van den dienst en van 's lands financiën mogen overplaatsingen van ambtenaren en officieren slechts worden bevolen of voorgesteld, indien deze in alle opzichten op grond van het dienstbelang worden gevorderd en dan ook strikt noodzakelijk zijn.

In verband met den min gunstigen toestand van 's lands financiën dient aan de terzake bestaande voorschriften streng de hand te worden gehouden, aangezien zelfs eene geringe beperking van het aantal overplaatsingen van dadelijken invloed op de uitgaven zal zijn, terwijl ook in andere opzichten door het vele overplaatsen 's lands belang wordt geschaad.

De toekomst van Deli in verband met de belastingpolitiek.

De heer J. H. Marinus, commissaris in eenige Engelsche ter Oostkust van Sumatra gevestigde maatschappijen, ontving een zakenbrief uit Amsterdam, welke ongeveer als volgt luidt:

„De heer Hallet (geen onbekende ter Oostkust) laat zich in woord en geschrift zeer ongunstig uit over de Nederlandsch-Indische autoriteiten, die volgens hem zouden uitmunten in het verzinnen van nieuwe belastingen en voor de cultures belemmerende wetten, meer dan in de kunst om het buitenlandisch kapitaal tot belegging in onze koloniën aan te moedigen.

Daarom zouden diverse buitenlanders van plan zijn zich geleidelijk van hunne bezittingen in Nederlandsch-Indië te ontdoen, om zich uitsluitend op de cultures in Malakka, Cochinchina en elders toe te leggen.”

Deze brief gaf den heer Marinus aanleiding tot het schrijven van een hoofdartikel in de Deli Crt. —d.d. 16 Juni— waarin hij betoogt welk een zeer groot aandeel, vooral in vroegere tijden (later bij de rubbercultuur herhaalt het zich), de buitenlanders hebben gehad bij het creëren van Deli, en waarin hij wijst op den plicht van dankbaarheid, doch van goed beleid tevens, thans het buitenlandisch kapitaal niet van zich te vervreemden, doch nauwer aan zich te binden.

Schr. besluit met de waarschuwing:

De Nederlanders, zoowel als de Ned.-Indische Regeering mag in haar welbegrepen eigenbelang met deze uitingen van den heer Hallet wel ter dege en voor het te laat is, rekening houden, want deze en dergelijke uitingen zijn ernstig gemeend, en indien daaraan werkelijk op groote schaal uitvoering gegeven mocht worden, en bij niet tegemoet komen aan billijke eischen ter zake, zal dit ongetwijfeld plaats hebben, zou dit gelijk staan met een teruggang van beteekenis, welke onvermijdelijk niet te overziene ongunstige gevolgen zou na zich slepen!

De Deli Crt. voegt hieraan toe: Zooals onze lezers weten, kwam deze uitlating van den heer Hallet

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA
 LEIDSCHER KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
 AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.
 Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
 DAGELIJKS RIJSTAFEL.
 INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.
 KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
Lift. Centr. Verwarming

Tel. 4060 - HAAG - **MAISON VAN RIJN** Meermalen BEKROOND
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salade's, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Diners Hoogst zindelijk bereid, van de beste ingrediënten, aan huis bezorgd :-

Diners à f 1.- Vleesch Groenten Aardappelen	Diners à f 1.12 Vleesch Groenten Aardappelen Toespijs	Diners à f 1.70 Vleesch Groenten Aardappelen 2de Vleesch, Visch of gevogelte Compôte Toespijs
--	---	--

Met bijlevering van SOEP worden de prijzen met f 0.25 verhoogd.

COUPONBOEKJES
verkrijgbaar voor 24 Diners tegen Gereduceerde Prijzen.
24 diners à f 1.- f 23.- 24 diners à f 1.70 f 39.-
24 porties soep . . . f 5.-

Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
f 2.50 p. couvert.
Menu op aanvraag verkrijgbaar. 233

Verzoeken bussen te weigeren met verbroken controle-sluiting.

voor in een onderhoud van den heer H. met een vertegenwoordiger van het Bulletin de l'Association des Planteurs de Caoutchouc; wij hebben ze toen uitvoerig overgenomen in ons nummer van 18 Mei. Overigens sluit het artikel van den heer Marinus geheel aan bij de waarschuwingen door ons reeds sinds jaren op periodieke tijden gegeven.

Verdiensten van den inlandischen werkmán.
Het verslag van de regentschapsbank te Kebone (res. Kedoe) over 1920, geeft een kijk op de gemakkelijke wijze waarop binnen het arbeidsveld der creditinstelling de Inlander in het algemeen geld kan verdienen.

Geld werd in overvloed op de meest gemakkelijke wijze verdiend — leest men in het verslag —; onze rijke klapperstreek met de oliëfabrieken Insulinde als afzetgebied zag het geld a.h.w. van zelf toestroomen. Ondanks het feit, dat de suikerfabriek Remboen ver boven de 100 pct. der vroegere loonen betaalde, waardoor een gewone koolie f 3 tot f 4 kon verdienen, kon de fabriek niet genoeg werkvolk krijgen.

Java's rijkst bevolkte streek moest zelfs werkvolk betrekken van Balapoelang (res. Pekalongan). Ook de groote steenbakkerijen betaalden ver boven den norm en, hoewel minder betalende dan de s.f. Remboen, konden zij wel werkvolk krijgen. Immers het werk is veel gemakkelijker, men ontving nog 100 pct. boven de vroegere loonen; dit gevoegd bij de klapperopbrengst verzekerde den Inlander een rustig, kalm en niet al te ijverig bestaan.

De groote hoeveelheid geld in de dessa deed afbreuk aan ons afzetgebied, ook de gouvernementshuizen ondervonden dit nadeel.

(Deli Crt.)

De Engelsche graven in Atjeh.

In de Reflector geeft de gezaghebbende Stammeshaus van Tjalang een uitvoerig verhaal, voorzien van verscheidene illustraties, over het overbrengen van het stoffelijk overschot van de zeven leden der bemanning van de in 1883 op de Westkust gestrande stoomer „Nisero“, die in handen der Atjehers zijn gevallen en daar zijn overleden, van nabij de Kampong Gle Poetoh naar Tjalang, met de bedoeling om dit later onder een eenvoudig monument op de groote begraafplaats Pentjoet te Koeta Radja ter aarde te bestellen.

De opgraving geschiedde in tegenwoordigheid van panglima Asan, die destijds de gevangenen heeft bewaakt en nog kon aanwijzen in welke volgorde de overledenen begraven waren.

Slechts uiterst kleine restantjes der beenderen werden aangetroffen, hier een doodshoofd, daar een paar tanden, elders alleen knopen der kleeden, enz., die in daarvoor meegebrachte kistjes werden geborgen.

De schrijver vertelt er nog bij, hoe de overlevende Britsche zeelieden ten slotte voor f 100.000 zijn vrijgelaten, doch dat dit geld door het plotseling overlijden van T. Imeum Moeda, die het in een kist ergens in Teunom had begraven, nooit is teruggevonden.

(Deli Crt.)

Snal varen.

De Rotterdamse Lloyd te Batavia ontving een telegram van de directie te Rotterdam, meldend, dat de reis der mailstoomers van Padang naar Martelle voortaan binnen 22 dagen geschieden moet, aan welke bepaling streng zal worden vastgehouden.

(Java Bade.)

Het s.s. Rindjani, dat 14 Mei uit Holland vertrok, is reeds 12 Juni 's morgens te Priok aangekomen. Den 13en Juni 's middags werd te Weltevreden de Holl. mail van dat schip aangebracht, nadat 12 Juni de d.d. 7 Mei verzonden Holl. mail te Semarang was aangekomen. Een mooi record van de Rindjani.

(Loc.)

Ingezonden Stukken.

's-Gravenhage, 5 Augustus 1921.

Aan het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West“.

24 Mei richtten wij ons tot U met bezwaren tegen Uwe uitgave: „De bestuursambtenaar in Nederlandsch Indië“. 4 Juni ontvingen wij daarop antwoord, dat die uitgave niet was van U, maar van het Departement van Koloniën, waarom ons schrijven allereerst onder de aandacht van de Regeering behoorde te worden gebracht.

In Uw nummer van gisteren wordt eindelijk ons schrijven opgenomen, en volgt daarop onmiddellijk een schrijven van den heer Sollewijn Gelpke, oud-resident van Solo, die tracht onze bezwaren te ontzenuwen. Van een weerlegging van de zijde van het Departement van Koloniën vernemen we de heer S. G. acht onze praemisse verkeerd, dat wij de wij echter niets.

studietijden niet in aanmerking hebben genomen, en begint ons daarna voor te rekenen, dat het verschil met een ingenieur heusch niet zoo groot is als door ons opgegeven, wanneer wij dat maar hadden gedaan. Maar..... hier begint het gewring al. De ingenieur mag een jaar langer over zijn studie doen dan de officieele studietijd duurt, de indoloog moet het natuurlijk in den officieelen tijd doen, hetgeen maar aan 1/3 der indologen gelukt. Dat een zeer groot deel der indologen later nog een cursus van 2 jaren op de bestuursacademie volgt (onder het genot van verlofstracte ment-studietoelages) wordt niet vermeld, evenmin als dat de indologische studie nu volgens Staatsblad 1921 No. 800 5 jaren zal duren.

Wij wenschen echter den heer Sollewijn Gelpke met zijn redeneering te volgen, geven hem echter slechts een studietijd verschil van 2 jaren. Het beeld is dan:

B. B.		INGENIEUR.	
1e jaar	f 350.— tot f 410.—	f 100.—	studietoelage
2e „	„ 530.—	„ 100.—	„
3e jaar	f 530.—	f 470.—	1e jaar
4e „	„ 530.—	„ 530.—	2e „
5e „	„ 530.—	„ 585.—	3e „
6e „	„ 530.—	„ 585.—	4e „
7e „	„ 612.50	„ 640.—	5e „
8e „	„ 612.50	„ 640.—	6e „
9e „	„ 612.50	„ 640.—	7e „
10e „	„ 695.—	„ 750.—	8e „
11e „	„ 695.—	„ 750.—	9e „
12e „	„ 695.—	„ 750.—	10e „
13e „	„ 776.25	„ 855.—	11e „
14e „	„ 776.25	„ 855.—	12e „
15e „	„ 776.25	„ 855.—	13e „
16e „	„ 855.—	„ 990.—	14e „
17e „	„ 855.—	„ 990.—	15e „
18e „	„ 855.—	„ 990.—	16e „
19e „	„ 1069.—	„ 1160.—	17e „
20e „	„ 1069.—	„ 1160.—	18e „
21e „	„ 1069.—	„ 1160.—	19e „
22e „	„ 1160.—	„ 1360.—	20e „
23e „	„ 1160.—	„ 1360.—	21e „

Het gemiddeld salaris van den B. B. ambtenaar bedraagt nu, met inachtneming dezer restrictie, f 782.68 en voor den ingenieur f 866. Hoe de heer S. G. aan een zoo klein verschil komt is ons een raadsel, bepaald moet hij zich ten opzichte van zijn eigen vroeger corps vergist hebben, daar onze cijfers de officieele zijn. Wij verwijzen hem hiervoor naar de Volksraadstukken, Tweede gewone zitting 1920, onderwerp 5, stuk 3, Memorie van Toelichting, bijlagen III en XII.

Wij zijn echter over die studietijdverschillen nog niet uitgesproken. Waarom tracht de heer S. G. onze bezwaren weg te deezelen door vergelijking met de ingenieurs, doch waarom doet hij dat niet tevens met de andere door ons genoemde categorieën van ambtenaren? De verschillen zijn te groot, om er zelfs aan te durven beginnen. Dat de praemisse waarvan de heer S. G. uitgaat onjuist is blijkt het best hieruit, dat een kantoorambtenaar, die toch precies dezelfde studie in Leiden doet als een B. B.-ambtenaar, een gemiddeld maandtractement heeft van f 883.—, en een B. B.-ambtenaar een gemiddeld maandtractement van f 717. Jawel, aldus de heer S. G., maar een B. B.-ambtenaar geniet zooveel „hormat“, hij heeft zoo eene afwisselende werkkring en hij heeft zoo een mooi huis.

Met de hormat schikt het tegenwoordig op Java wel, in de buitengewesten heeft die altijd slechts flauwtjes bestaan. De werkkring is zeker afwisselend, en wel in zoo'n sterke mate, dat men nimmer vrij is, zeer dikwijls twee bestuursressorten mag besturen zonder een cent extra-betaling, dat men een goede kans loopt er het leven bij in te schieten dan wel voor zijn verdere leven verminkt te worden. Sedert 1913 werden 9 controleurs en gezaghebbers vermoord en 4 gewond, cijfers hooger dan zelfs van de officieren.

De mooie huizen worden niet gegeven ter wille van de bestuursambtenaren, maar ter wille van het ambt. Heeft

CASTRICUM N.H.

Hotel-Pension-Café-Restaurant „DE RUSTENDE JAGER“

Aangenaam Zomer- en Winterverblijf
Prachtige Duinen en Bosschen
Matige Pensionprijzen

Sinds 1 April onder nieuw beheer.

Aanbevelend, J. BLAAUW.

Restaurant SAUR, den Haag
Lange Houtstraat, hoek Voorhout.
Tel. Nos. H. 5045 en H. 5046.
Dejeuners, Diners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

Grand Hotel Restaurant
„Central“
In alle Kamers warm en koud water
De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ
geeft weder dagelijke van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme
Afternoon-Tea-Concerten
door het ensemble
WILLY HONSBEEK & A

N.V. Brood- en Beschuifabriek
„DE OUDE VETTE HEN“
DEN HAAG
bij het Stadhuis
Alle soorten Brood, Beschuif, Banket, enz.
Lunchroom - Tea-Concert

GRAND HOTEL COOMANS
ROTTERDAM - HOOFDSTEEG
Hotel bevat 250 Kamers met stroomend koud en warm water; 30 Kamers met Badkamers verbonden.
Logies met Ontbijt vanaf f 3.25 per persoon.
De aandacht wordt gevestigd op de moderne Tearoom, uitkomend aan den Houttuin en op het daarachter gelegen luxe ingericht Restaurant BRISTOL.
De Directeur H. HOLTHAUSEN

ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ
DEN HAAG
Bijkantoren te AMSTERDAM, BANDOENG, BATAVIA, SOERABAYA, BOMBAY, BRUSSEL, LONDEN, PARIJS
Vraagt de alom bekende
Z. H. B. Bieren

Indisch Restaurant
Waroong Djawa
Kortenaerkade 10 - DEN HAAG - Tel. 4882
Uitzending van Diners

Nederlandsch Indische Escompto Maatschappij

Opgericht in 1857

Kapitaal f 50.000.000.—
 waarvan geplaatst en
 volgestort f 47.000.000.—
 Reserve f 11.000.000.—

Hoofdkantoor te BATAVIA.

Agentschappen in de voornaamste plaatsen van
 Nederlandsch-Indië, te AMSTERDAM en te
 'S-GRAVENHAGE,
 Prins Hendrikplein 14.

Het Agentschap te 'S-GRAVENHAGE
 belast zich met alle Bankzaken, alsmede
 met aan- en verkoop van Effecten.
 Neemt gelden à deposito en in rekening-
 courant tegen rentevergoeding.

Safe-Deposit.

Open en Gesloten Bewaarneming.

Commanditaire Bankvereniging

VISSER & Co.,

Noordeinde 167 DEN HAAG Tel. H. 6831

Verricht alle Bankzaken

Administratie van Vermogens

Hypotheeken Assurantiën Spaarkassen

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en
 Inbraakvrije bewaarhuis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEROU
 W. RIJSENB. GZ.

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal f 75.000.000.—

Reserve f 35.000.000.—

ROTTERDAM	AMSTERDAM	'S-GRAVENHAGE
Boompjes	Rokin	Mauritskade
Coolsingel		Bezuidenhout
Delftshaven	ZAANDAM	Kneuterdijk
Feijenoord		NAALDWIJK
SCHIEDAM		RIJSWIJK
VLAARDINGEN		SCHEVENINGEN

Deposito's

Cheque-Rekeningen m. rente-vergoeding
 Handelscredieten

Voorschotten in Rekening-Courant
 Gelegenheid tot Open- en Gesloten
 Bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT

Oranjobank

Noordeinde 39 - DEN HAAG - Telef. H. 3407.

Handelscredieten, Rekening-Courant,

Deposito's Incasso's,

Spaarbankboekjes rentende 4 pCt.

een bestuursambtenaar, die op het Departement van B.B. gedetacheerd wordt, een dienstwoning? Neen, die moet zich zoo goed met een huurwoning tevreden stellen als elk ander.

Die mooie en groote B.B.-huizen hebben voor den tegenwoordigen B. B.-ambtenaar bovendien het bezwaar, dat zijn inkomen hem niet toelaat, ze naar behooren te meubileren.

Nog een voordeel voor den B. B.-ambtenaar, dat de heer S. G. vergeet te noemen. Op Java en Madoera dikwijls en op de buitengewesten nagenoeg steeds heeft hij standplaatsen zonder een Europeesche school of geneesheer, zoodat opvoeding van kinderen of ziekten van den B. B.-ambtenaar groote financiële offers vorderen.

Mogen wij tenslotte den heer S. G. aanraden de voorstellen der Indische Regeering voor de onderwijzers-salarissen eens te bestudeeren? Een B. B.-ambtenaar, het tot resident brengend, ontvangt over 30 jaren dienst gemiddeld ruim f 100.— per maand minder salaris dan de onderwijzer met hoofdaacte, wanneer de voorstellen voor de onderwijzers-salarissen kracht van wet krijgen? Hoe luidt het oordeel van den heer S. G. daarover?

Indien de heer S. G. antwoordt, kan hij nog in het geding brengen, dat B. B.-ambtenaren hun tractementsverhoogen krijgen om de zooveel jaren na eerste indiensttreding, en de overige categorieën na zooveel jaren dienst.

Wij zijn er van overtuigd, dat het woord „misleiden” in het schrijven van den heer S. G. „a slip of the pen” is geweest. De heer S. G. zal wel zoo complaisant zijn dit te erkennen

Hoogachtend,

DE VEREENIGING VAN AMBTENAREN B. B.

Geachte Redactie,

Naar aanleiding van bovenstaand ingezonden stuk, hoop ik niet te veel van Uwe goedheid te vergen, wanneer ik wederom vraag een kort en zakelijk antwoord te mogen plaatsen.

Een afzonderlijk onderzoek is noodig om uit te maken hoeveel percent van de studenten, die in Delft ieder jaar aankomen, na 5 jaren hun ingenieursexamen doen, ten einde dit te vergelijken met het percentage van 33 door de Vereniging van B.B. ambtenaren opgegeven voor de indologen.

Daar met zulk een onderzoek eenige tijd gemoeid is, vooral ook omdat de Universiteiten wegens vakantie gesloten zijn, wordt er de voorkeur aan gegeven al dadelijk te antwoorden zonder eerst de resultaten van zulk een onderzoek af te wachten.

Dat het percentage der 5 jarige ingenieurs zeer klein moet zijn, blijkt wel hieruit, dat reeds bij het propaedeutisch examen ± 35 pCt. van de studenten sneuvelt.

In ieder geval is deze quaestie bijzaak, omdat de ontbrekende cijfers niet beslissend zijn voor de vraag of de studietijd van indologen en ingenieurs verschilt, maar slechts of zij 2 dan wel gemiddeld 3 of nog meer jaren verschillen.

De studie aan de Bestuursacademie die de Indische ambtenaar thans nog steeds geheel vrijwillig kan gaan doen, onderbreekt geenszins de periodieke tractementsverhoogen, en kan dus met den besten wil niet beschouwd worden als een nadeel, verbonden aan de betrekking van Indisch ambtenaar.

Wanneer de Indologische studie eenmaal 5 jaren en langer duurt in stede van 3, derhalve hetzelfde is als voor ingenieur te Delft, zal een natuurlijk gevolg van dezen nieuwen toestand zeer zeker zijn een algeheele herziening van de tractementsregeling van de ambtenaren B.B., maar het onderwerpelijk debat is reeds ingewikkeld genoeg, dan dat het nuttig kan zijn zich nog bovendien te gaan verdiepen in quaesties die in de toekomst zullen rijzen.

Thans maakt de Vereniging van B.B. ambtenaren een uitgewerkte tractementsbeëijering voor den ingenieur en B.B. ambtenaar en vindt gemiddeld f 866.— per maand voor den Ingenieur, en afgerond voor den Indoloog f 782.—, doch in haar eerste stuk staat zeer duidelijk te lezen, dat zij voor den ingenieur beëijert f 823.— per maand, en f 717.— voor den Indoloog. Bij mijn critiek hield ik mij aan haar eerste cijfers, f 823.— en f 717.— en betoogde dat dit terecht moest zijn f 823.— en f 815.—. Aan die ingenieurscijfers heb ik niet getornd, wel aan de B.B. cijfers. Hieronder nog eens die berekening, maar nu in een geheel uitgewerkte staatje aan de hand van door de Vereniging van B.B. ambtenaren zelf gepubliceerde cijfers. (Zie Kol. Tijdschrift, Mei 1921, bl. 297).

Grand Hotel Restaurant „ALLARD”

Kruiskade 32 - ROTTERDAM - Telef. 12692

Alle kamers zijn voorzien van Koud- en Warmwateraanleg.

Huis van den 1sten Rang

Bank-Associatie

Wertheim & Gomperiz 1834 en Credietvereniging 1858.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 19.500.000.— 25 Kantoren

Vooruitzichten, Tractement plus duurteblijfs per maand van 15-20 op 15-jarigen leeftijd de H. B. S. verlatende jongelieden. (cijfers uit het orgaan der Vereniging. Kol. Tijdschrift Mei 1921 bl. 297.)

Levensjaar.	A. studeert voor Ingenieur in Indischen dienst.	B. studeert voor Indisch ambtenaar.
18	Student aan de Technische Hoogeschool te Delft.	Indologisch student te Leiden.
19		
20		
21		
22		
23		f 550.—
		" 530.—
24	f 470.—	f 530.—
25	" 530.—	" 530.—
26	" 585.—	" 530.—
27	" 585.—	" 612.50
28	" 642.—	" 612.50
29	" 640.—	" 612.50
30	" 642.—	" 695.—
31	" 750.—	" 695.—
32	" 750.—	" 695.—
33	" 750.—	" 776.25
34	" 855.—	" 776.25
35	" 855.—	" 776.25
36	" 855.—	" 855.—
37	" 960.—	" 855.—
38	" 960.—	" 855.—
39	" 960.—	" 1060.—
40	" 1060.—	" 1060.—
41	" 1060.—	" 1060.— 1)
42	" 1060.—	" 1160.—
43	" 1160.—	" 1160.—
44	" 1160.—	" 1160.—
Totaal van het 24ste tot het 45ste levensjaar.	f 17285.—	f 17126.25
Gemiddeld per maand f 823.09 of f 823.—		f 815.54 of afgerond f 815.—

1) Het totaal van het 21ste tot het 41ste levensjaar is f 15056.25; dit over het tijdvak is het gemiddeld inkomen f 716.96 of f 717.— per maand

Haar eerste cijfers f 823.— en f 717.— noemde de Vereniging zelf officieel (zie haar ingezonden stuk), en het is wel wat veel geveerd, als nu wordt verlangd, dat ik zal erkennen mij bij die aanhaling van haar eigen cijfers te hebben vergist.

Ik kan bezwaarlijk diep ingaan op een nieuwe cijfergroeppeering, want dan zoude wellicht een derde ingezonden stuk met een derde cijfergroeppeering volgen, enz. En waar zou dan het einde zijn?

Het is echter niet noodig op deze plaats diep op deze cijfers in te gaan, want de Vereniging van B.B. ambtenaren geeft zelf de critiek op haar eigen nieuwe cijfers, maar doordat zij die critiek eerst aan het slot van haar schrijven vermeldt, komt die critiek niet zoo goed tot haar recht.

De Vereniging schrijft n.l.: „Indien de Heer Sollewijn Gelpke antwoordt, kan hij nog in het geding brengen, dat de B.B. ambtenaren tractementsverhoogen krijgen om de zooveel jaren na eerste indiensttreding, en de overige categorieën na zooveel jaren dienst.”

Precies: zoo is het! Daar ligt een principieele fout in de nieuwe cijfergroeppeering van de Vereniging van B.B. ambtenaren, voor zooveel betreft den ingenieur. Door sommigen wordt er wel voor geijverd om dit nadeel voor den ingenieur opgeheven te krijgen, maar dat is toekomstmuziek, geen werkelijkheid, waarop men kan rekenen.

Bij haar nieuwe berekening van het gemiddelde ingenieurstraktement gaat de Vereniging van B.B. ambtenaren van de verkeerde veronderstelling uit, dat de gemiddelde ingenieur 21 jaren werkelijk achter elkaar dient en in al dien tijd bijv. nimmer met buitenlandsch verlof gaat, in welk geval zijn periodieke tractementsverhoogen worden onderbroken en naar een later tijdperk worden verschoven.

Dat deze veronderstelling onjuist is en een berekening op dien onjuisten grondslag noodwendig moet leiden tot de bepaling van een onjuist en te hoog gemiddelde, ligt immers voor de hand.

Wat betreft de hooge positie van den B.B. ambtenaar, de afwisselende werkkring die hij heeft, en de mooie woning, zijn den lezer de voor- en nadeelen nu medegedeeld, zoodat daar verder over kan worden gezweven, en mijn antwoord op het ingezonden stuk zou een brochure worden, indien niet alleen nog al de andere punten (de vele ongelukken die B.B. ambtenaren kunnen treffen, de moeilijkheden om ene dokter te raadplegen, kinderen school te laten gaan, het nimmer vrij zijn, het waarnemen van dien dienst in een ander ressort zonder extra belooning enz.) pro en contra moest worden overwogen, maar bovendien nog een vergelijking moest worden gemaakt met de vooruitzichten (zekere en nog pas voorgestelde) van alle andere categorieën van ambtenaren (onderwijzers, artsen, rechters, leeraren, enz.), wier studievoorraeden, standplaatsen, werkkringen, enz. allen verschillend zijn.

Van al die categorieën is de vergelijking met ingenieurs te Delft gemaakt, niet alleen omdat het een zeer groot groep van ambtenaren is, maar ook omdat die groep er zich goed toe leent. Beiden hebben in den regel dezelfde voorop-

Restaurant Royal

'S-GRAVENHAGE

Lange Voorhout 44 - Telef. 8580

*Ask your tailor for
a Richmond Raincoat*

... n.l. H.B.S. 5 jaren, en de nieuw voorgestelde universitaire studie van den Oost-Indischen ambtenaar gaaf, wat betreft, in de richting van 5 jaar, dat is dezelfde als van ingenieur. Dat ook andere ambtenaarsgroepen zich naar de ingenieurs te Delft richten, blijkt wel daaruit, dat onder andere de traktementen van de landbouw-ambtenaren die van de Hoogeschool te Wageningen komen, eveneens in overeenstemming zijn gebracht met die van de ingenieurs.
Met dank voor de plaatsing, hoogachtend,
F. P. SOLLEWIJN GELPKRE,
Oud-Resident van Soerakarta.

UIT DE INDISCHE PERS.

De H. K. B. of de Hatopan Kristen Batak Vereeniging in de Bataklanden ter Westkust van Sumatra.

De heer „Dja-Manonggor” wijdt in de „Sinar Sumatra” van 21 Maart 1921 eenige woorden van lof aan het werk van bovengenoemde vereeniging. Zij is werkzaam in de Bataklanden, die, zooals bekend, eene afdeeling van de Residentie Tapanoeli vormt en waarvan de bevolking uit Tapanoeli afkomstig is.
Het klimaat der Bataklanden is het gunstigst van de geheele Residentie en de grond geschikt voor landbouw en veeteelt.
Vooral de veeteelt heeft de belangstelling van het bestuur, dat met de noodige mantri's van den veeartsenijkundigen dienst al zijn best doet het Tobasche paardenras te versterken en te verbeteren en niet zonder succes.
Als voortbrengselen van landbouw worden genoemd bonen, aardappelen, katoen, mais, rijst en groenten.
De koffie en harstproducerende boomen groeien er welig, terwijl eene groote uitgestrektheid natte rijstvelden aanwezig is voor den aanplant van het eerste voedingsmiddel.

De afdeeling Bataklanden met Tarotoeng als hoofdplaats heeft 6 onderafdeelingen, met name Silindoeng, Hoogvlakte van Toba, Toba, Samosir, Dairilanden en Baroes.

De bevolking vindt haar bestaan in den natten en drogen rijstbouw, de veeteelt en vischvangst in de onderafdeeling Toba en het is vooral door het werk van de Hatopan Kristen Batakvereeniging, dat zij zich thans toelegt op den tuinbouw.

De algemeene reinheid en zindelijkheid neemt toe, echter hoofdzakelijk op de hoofdplaatsen, terwijl de belangstelling voor het onderwijs is opgewekt op de gouvernementsscholen te Tarotoeng, Balige, Siborongborong, Porsea, Sidikalang en Baroes.

De hoofdplaats Tarotoeng is gunstig en fraai gelegen, doch ziet er nu minder goed uit tengevolge van herhaalde branden, die telkens maken dat de opgerichte tijdelijke winkels op de pasar gebrekkig worden geplaatst.

Volgens schrijver voelt de passarbevolking van Tarotoeng niet bijzonder veel voor het moderne vereenigingsleven.

Terwijl op de andere plaatsen vereenigingen zijn, die de belangen van gestorven vreemdelingen behartigen, bestaat zulk eene vereeniging te Tarotoeng niet.

Te Balige kwam zij tot stand door de belangstellende medewerking van den besturende ambtenaar en zoo eveneens te Porsea, Siborongborong, Sidikalang en Baroes.

Over het algemeen kan men zeggen, dat de bevolking der Bataklanden welvarend is, tengevolge van den bloeienden landbouw.

Zij streeft er thans naar om zich op te werken tot groothandelaar en zich toe te leggen op de nijverheid.

De Hatopan Kristen Batakvereeniging steunt dat streven.

De Hatopanhandelaren laten auto's loopen en het aantal ambachtslieden te Balige en ook in de kleine dorpen neemt steeds toe, niet het minst tengevolge van de actie van de H. K. B. Vereeniging.

Deze welstand geldt echter meer hen, die in de

gelegenheid zijn geweest zich te bekwamen of aan wier opvoeding het een en ander ten koste is gelegd. Zij, die daarvan verstoken bleven, verkeerden natuurlijk meer in de oude minder voordeelige conditie.

Met betrekking tot de „Zending” zegt de schrijver, dat zij vroeger de taak had om het volk kennis bij te brengen van wetenschap en landbouw, doch dat de resultaten daarvan uiterst langzaam vorderden *).

Eerst sedert het in actie treden van de H. K. B. is daarin verandering gekomen en het Bataksche volk uit zijn slaap ontwaakt.

Het is deze vereeniging die het best weet wat het Bataksche volk voor zijn levensbestaan noodig heeft. Sedert haar bestaan heeft het volk liefde voor het land en voor zijn stam gekregen.

Ware deze vereeniging niet in het leven geroepen, dan zou het Bataksche volk nog steeds in onwetendheid verkeren.

Wel zijn er tal van scholen door de „Zending” opgericht, doch de resultaten van dat onderwijs zijn niet gunstig.

Wanneer de leerlingen toch de zendingsschool verlaten, zijn ze gewoonlijk 12 jaar oud.

Zij zijn dan op een leeftijd, dat zij nog niet durven uitzwermen om een eigen levensbestaan te zoeken en blijven dan gewoonlijk hokken in de kampong, waar zij meer geld verteren dan waarover zij beschikken kunnen en de bezittingen der ouders aanspreken.

Het einde van alles is gewoonlijk dat de jongelieden allerlei kattenkwaad uitvoeren en in strijd handelen met den godsdienst.

Van bestuurswege is thans aan een inspecteur van onderwijs opgedragen een onderzoek in te stellen naar de resultaten van het Zendingsonderwijs.

Door de „Zending” zijn ook tal van ziekenzalen opgericht in het belang van de bevolking, doch de ligging daarvan is te verspreid, hetgeen aan de H. K. B. aanleiding heeft gegeven tot het verzoek om het aantal uit te breiden.

De bevolking in de Bataklanden ziet thans zeer goed in het nut, dat wordt gesticht door eene vereeniging als de H. K. B.

Deze zal zeer zeker de belangstelling vragen en ondervinden van het Europeesch bestuur en op die wijze in belangrijke mate kunnen bijdragen tot den vooruitgang van de Bataklanden.

* In hoeverre gebrek aan medewerking van de zijde van hoofden en bevolking daarop van invloed is geweest, zegt de schrijver niet.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Wanneer?

Geleidelijk komt Ned.-Indië weer in den toestand, zoals die vóór het uitbreken van den grooten Europeeschen oorlog was, zegt de redactie van de „Per-niagaan” in haar nummer van 19 Maart j.l.

Zooals bekend, geraakte de toestand in Indië in de maand Augustus 1914, hoewel de Regeering daar evenals in Nederland neutraal bleef in den oorlog, danig in de war.

De rijstprijzen stegen in zulk eene mate, dat van de zijde van hoogerhand de regeling der maximum-prijzen moest worden ingevoerd, terwijl tevens de noodige voorzieningen moesten worden genomen ter voorkoming van een tekort aan het eerste voedingsmiddel.

Voorts werden strenge verbodsbepalingen tegen den uitvoer uitgevaardigd en een voedselvoorziening met rijstdistributie in het leven geroepen, nadat gebleken was dat van de zijde van een deel van het publiek de rijst in het geheim werd opgeschuurd, met het doel dat artikel clandestien tegen de duurste prijzen te verkoopen.

De hooge rijstprijzen deden niet alleen de prijzen der andere Inlandsche voedingsmiddelen stijgen, doch ook die, welke van buiten werden aangevoerd. En naarmate de oorlog langer duurde, werden

ROTTERDAMSCH LLOYD
Directie: WM. RUYSS & ZONEN - ROTTERDAM
Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL
LUXUEUS INGERICHTTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadloze telegraaf en onderwater-kloksignaal.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN
:-: Safe-Inrichting. :-:

TAAMS & KEYSER
Bankstraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN.
Speciale afdeling Incurante Fondsen. Cultures - Industrie - Handel.
Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden. COUPONS. REK.-COURANT.

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ
Geest. Kapitaal f 80,000,000..
Statutaire Reserve 18,979,250..
Buitengewone Reserve 22,660,000..
Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.
Vestigingen in Nederlandsch-Indië, Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.
In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekening-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.
RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S: Met één jaar opzegging 4½ pCt.
Voor andere termijnen nader overeen te komen.

Algemeen Assurantiekantoor DE BAS
Fluweelen Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon H. 4650
Bezorgt U elke gewenschte verzekering op de billijkste conditiën.

Handel- en Cultuur-Maatschappij
Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.
IMPORT van alle Nederlandsch-Indische producten. Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's. Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.
EXPORTEURS van alle voorkomende artikelen zooals: Textiel-, Papier-, IJzer- en Staalwaren, Sundries, Levensmiddelen, enz.
BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

Voor Collectieve **Ziekte-Verzekering** is de aangewezen Maatschappij
de **Centrale-Onderlinge**
Ziekenkas onder Administratie der Z. H. V.
Plotterijkade 50 's-Gravenhage

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE
Ampenan, Bandoeng, Bombay, Calcutta, Cheribon, Gorontalo, Hongkong, Kobo, Makassar, Medan, Menado, Palembang, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Shanghai, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.
Kapitaal f 55.000.000.- Reserven f 47.750.000.-

Technisch-Bureau
K. F. HENNEMAN
 ATJEHSTRAAT 68-70 DEN HAAG
 Telefoon HAAG 245.

Electriciteit - Gas
Water - Centrale Verwarming - Sanitair
Drijfwerken - Machinerieën
Smederij - Instrumentmakerij
Adviezen - Plannen - Begrotingen

ALLES OP TECHNISCH GEBIED.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
 BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
 EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
 DORP, LISSE, PURMEREND
 IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

Dans-Instituut WEIJNE

vroeger Den Haag

THANS

ROTTERDAM

21 Jonker Fransstraat 21

Aanvang van de privaatt-
 lessen 12 September a.s.,
 direct na zijn terugkeer uit
 Engeland, Frankrijk en
 Duitschland.

Aanvang van den nieuwen
 cursus 17 October a.s.

Prospectus op aanvraag.

de toestanden in Ned-Indië ernstiger en ingewik-
 kelder, niet het minst tengevolge van het steeds toenemend gebrek aan scheepsruimte.

Door de geringe import van de Europeesche artikelen, waaraan men gewend was geraakt, werd ook de kleine man ernstig getroffen, die de hooge prijzen van kleding en manufacturen niet kon betalen.

Lang na het sluiten van de verschillende vredesverdragen daalde de levensstandaard; eerst geleidelijk en langzaam, doch later met groote snelheid, zeer tot nadeel van de meeste handelaren en van den tweedehandschen handel, die tegen hooge prijzen voorraden had ingekocht en later gedwongen werd ze tegen lage prijzen te verkoopen.

Het feit valt hier te constateren, dat bij geringen handelsvoorraad de handel buitensporige winsten maakte en dat bij aanwezigheid van voldoende voorraad de handel geldelijk inboette.

Met ingang van 15 April 1921 heeft de Regeering het verbod om rijst van buiten in te voeren opgeheven, zoodat van af dat oogenblik de invoer en verkoop van dat artikel door particulieren wederom is toegestaan.

De rijstdistributie bestaat evenmin meer als de maximumprijzen en de concurrentie is derhalve geheel vrij.

De Regeering kon daartoe overgaan, omdat er geen vrees meer bestond dat er in Indië een tekort aan rijst zou ontstaan en de Regeering te Saigon aan den rijstuitvoer geen belemmeringen in den weg legde.

De rijst te Saigon is er thans even goedkoop als vóór den oorlog en groote voorraden zijn opgeschuurd.

Men is in staat groote partijen tegen billijke prijzen te verkoopen.

Het lijdt geen twijfel, zegt de schrijver, of de Indische Regeering heeft de goede bedoeling, om, door vrijlating van den rijsthandel, er naar te streven de rijstprijzen in Indië billijker te doen worden, zoodat zij op den voet komen te staan van vóór den oorlog.

Die aangelegenheid is eene zaak van het hoogste belang voor het welzijn van het Inlandsche volk, doch als de Regeering daarin wil slagen, zal zij zich een belangrijk geldelijk verlies moeten getroosten.

Dat kan nu eenmaal niet anders en als het groote nut der zaak in het oog wordt gehouden, dan is het geldelijk verlies volkomen verantwoord.

Dit geldelijk verlies bestaat hierin, dat de betrekkelijk tegen hogere prijzen ingekochte gouvernementsvoorraad rijst tegen lagere prijzen van de hand zal worden gedaan en onder het publiek gebracht.

Ten einde die zaak in de goede richting te bevorderen, beveelt de Redactie van de „Perniagaan” den rijsthandelaren aan om niet te veel rijst te Saigon in te slaan.

Wel is waar is de rijst daar goedkoop, doch de voorraad is aanzienlijk en hoogstwaarschijnlijk zal de prijs nog wel verder dalen.

Verder moet men nog rekening houden met de omstandigheid dat, behalve een groote voorraad gepelde rijst, van elders, de Regeering ook nog een groote hoeveelheid ongepelde Javarijst in voorraad heeft, welke, na bewerking, zou hebben moeten dienen in het belang van de voedselvoorziening.

De Regeering heeft die laatste hoeveelheid niet meer noodig en het meerdere daarvan zal dus wel met schade moeten worden verkocht.

Javarijst kan niet lang worden bewaard en die verkoop moet dus spoedig plaats hebben. De bevolking geeft, zooals bekend, de voorkeur aan de Javarijst boven de van elders aangevoerde rijst, ook zelfs al is de prijs wat hooger.

De rijst op een bepaalden prijs houden kunnen de handelaren niet, zoolang de Regeering over een grooten voorraad te Singapore beschikt.

De prijs van talrijke importartikelen is reeds gedaald, doch nog altijd betrekkelijk hoog in vergelijking met de prijzen van vóór den oorlog.

De daling van de rijstprijzen zal zeker haar in-

vloed daarop uitoefenen en kan men wellicht geleidelijk komen tot een lageren levensstandaard.

Of de arbeidsloonen die daling van de levensmiddelenprijzen zullen volgen, is zeer twijfelachtig.

Wel zou zij rationeel zijn, doch wanneer? Zou de Regeering, vraagt de redactie, daarop geen invloed kunnen uitoefenen, wanneer zij begon de kosten van hare eigen huishouding te verminderen?

Zou zij het aantal overtollige ambtenaren en hunne bezoldigingen niet geleidelijk kunnen doen dalen?

De tegenwoordige tijd is zeer moeilijk en de levensomstandigheden van het volk en van alle te verlichten is plicht.

Het zal goed zijn als de Regeering ten deze het voorbeeld geeft, dan volgen de gemeenten en het volk van zelf en bestaat er misschien kans dat de algemeene toestand in Indië weder normaal wordt.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Djâwâ.

Inhoud van de tweede afl. van „Djâwâ”, driemaandelijksch tijdschrift, uitgegeven door het Java-Instituut. Een nieuwe Boroedoer-tekst, door Prof. Dr. N. G. Krom (afl. III). — Volksgewoonten in Bagelen (besnijdenis), door Iggris. — Wajangstudien. I. Een verschoven tijdvak in de Wajang-Poerwa, door J. Kats. — Een en ander over gebruiken bij den Soendanees, door H. S. D. P. — Bharata-Yuddha, Zang 44. — Iets over het leven van de voochouders (Botjah angon) in het district Krakal, afd. Keboemen. — Taboe-woorden en verbodsbepalingen in Bagelen, door Iggris. — Uit de Javaansche cultuurbeweging. Kort verslag van de oprichting en werkzaamheden der afdeling Jogjakarta van het Java-Instituut. — Programma voor het Congres van het Java-Instituut, te houden te Bandoeng van 17-19 Juni 1921. Resumé van de praeadviezen, ter beantwoording van een drietal vragen inzake geschiedenis, onderricht op Java. — Resumé van de praeadviezen betreffende de ontwikkelingsmogelijkheid van de muziek op Java. — Boekbespreking. Bali, door P. A. J. Moojen.

Sluyters' monthly East Indian Magazine.

Bij schitterende illustraties bezat de Juli-afl. de volgende bijdragen. The mixed cultivation of Hevea and Robusta, by Dr. A. J. Uité. — The non-federated Malay States, by W. Kaptein. — Tosari, the pearl of East Java. — With the pen and pencil through Java, by J. Karow. — Historie Batavia. — Head-hunting in Southern New-Guinea, by P. Vertenten. — A glimpse of the Javanese stage. — Remnants of bygone days, by V. I. van de Wall. — Some facts concerning the history of tea-growing, by A. J. Gerretsen.

Leerboek der parasitaire ziekten en der hygiëne.

Bij de Javaansche Boekhandel en Drukkerij te Weltevreden is verschenen Deel III van: Leerboek der parasitaire ziekten en der hygiëne, door P. C. Flu, Directeur van het Geneeskundig Laboratorium te Weltevreden (thans hoogleraar te Leiden).

Dit ruim 800 blz. tellende boek handelt uitsluitend over de hygiëne; het is verdeeld in 35 hoofdstukken, die o.a. de volgende onderwerpen omvatten. Het Staatsoezicht op de Volksgezondheid in Ned-Indië. — De sterfte-statistiek. — Watervoorziening. — Voeding. — De afvoer van faecaliën. — Woninghygiëne. — Hygiëne van nederzettingen en stedenbouw in de tropen. — De bestrijding en prophylaxe van de geslachtsziekten en van de prostitutie. — Hygiëne op landbouwondernemingen en op groot koelbedrijven.

Verblijvend is het in de Inleiding te lezen dat bijna alle autoriteiten in Indië volkomen er van overtuigd zijn dat het treffen van tal van hygiënische maatregelen voor een spoedige verbetering van de daar heerschende toestanden dringend noodig zijn. Door decentralisatie en door ruime subsidies maakt de Indische Regeering het mogelijk, dat op vele plaatsen belangrijke werken in het belang van de hygiëne kunnen worden uitgevoerd. Zoo zijn er bijv. drie à vier miljoen toegestaan voor de bestrijding van de malaria te Soerabaja en weer vier à vijf miljoen voor de verbetering van de afwatering van Batavia. Siboga werd geassineerd en voor assainering van tal van plaatsen aan de Noordkust van Java worden plannen uitgewerkt. Aan plaatselijke ressorten, de locale en gewestelijke raden, worden voor de uitvoering van hygiënische werken subsidies verleend, terwijl ook ziekeninrichtingen, poliklinieken en voor het bouwen en exploiteeren hiervan door locale- en gewestelijke raden ruim wordt gesubsidieerd, kortom, er is in Indië in de laatste jaren op hygiënisch gebied een krachtig leven te bespeuren.

Natuurmonumenten.

Bij Gouv. Besluit zijn wederom zeven terreinen tot

Wed. G. STREITWOLF

Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
 SPONSEN ZAKKEN
 BADMUTSEN

BATIK VERVEN

Batik-Apparaten, Batik-Teekeningen.

ATELIER VOOR ONDERRICHT.

OPGERICHT 1887.

FIRMA TENZER,

Noordeinde 139a, DEN HAAG (Holland), Tel. 4229.

KUNST-SCHILDERSARTIKELLEN.

Voorwerpen om te Snijden, Branden, Beschilderen, enz.

C. P. A. NICOLAI

DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057

hoek Valeriusstraat.

177

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen

Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

N.V. ZUID-HOLLANDSCHE MANEGE (v.h. Manège Washington)
 THERESIASTRAAT 145 ingang Joh. Camphuysstr. DEN HAAG TEL. B. 1111

Moderne rijlessen - Paarden per uur en per maand
 Luxe Stands en Boxes Tonneaux beschikbaar
 Handel in Paarden Dir. J. W. v. d. GUN.

Plantersvereniging. — De rubberpositie op Malakka. — Het arbeidersvraagstuk. — De Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer (ontleend aan het Alg. Landbouwweekbl. v. N.-I.)

Mateloze leerlust bij de Bataks.

Het Aug. Nr. van de „Macedoniër” bevat een uittreksel van een artikel in de „Christelijke Onderwijzer” waarbij men getroffen wordt door de leergierigheid der Bataks. De begeerte naar onderwijs moge in geheel Indië meer en meer tot uiting komen, in de Bataklanden is ze al zeer sterk, vooral naar onderwijs dat de Nederlandsche taal tot voertuig heeft. De schr. maakt zich sterk dat nieuwe scholen zonder subsidie zouden kunnen worden opgericht. „De Batak betaalt dat met alle plezier, als z'n zoon maar „Madjoe” (mijnheer) wordt. De woorden „madjoe” en „kamadjoean” (vooruitgang) liggen den Batak als in den mond bestorven. Over „kamadjoean” denkt hij nacht en dag. En al moet hij daarvoor jaren krom liggen, schulden maken, zijn vee verkoopen of z'n velden verpanden, dat kan hem allemaal niets schelen, als zijn zoon maar leeren kan en „mijnheer” worden.....

Het is dan ook wel te begrijpen dat de H. I. scholen elk jaar bestormd worden, nog meer dan de kweekschool tot opleiding van Inlandsche onderwijzers te Sipoholon. Deze laatste inrichting kan elk jaar ongeveer 30 leerlingen toelaten, terwijl het aantal sollicitanten naar de 30 beschikbare plaatsen jaarlijks niet minder dan 300, gewoonlijk zelfs meer bedraagt. Als men nu bedenkt, dat er reeds 6 H. I. S. in Tapanoei bestaan en er bovendien nog 3 op de Oostkust zijn, die hun leerlingen grotendeels uit de Bataklanden betrekken, dan is 't toch wel duidelijk hoe groot de drang naar onderwijs bij het Batakvolk is. Bovendien zoekt nog menige Batak, die hier geen plaatsing vond op een der 9 bovengenoemde scholen, de begeerde kennis op Java op te doen, zoo niet op een school, dan toch door „privaatlessen”.

* * *

Sprinkhanenplagen en djailbosschen in Indië. Overzicht eener voordracht van Prof. Dr. W. Roepke, door G. H. O. (Ceres, 1 Aug. 1921).

Religie en kunst bij natuurvolken (I), door J. Brummelkamp. (Onze Eeuw, Aug. 1921).

Malakka (kort historisch overzicht), door Kr. (met ill.). (De Reflector, 2 Juli 1921).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 26. Bureau voor de Volkslectuur. Afdeling Pers. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

De Patoeha en zijn omgeving, door J. A. Lorzing. — De Sri-Goenting (Buchanga longa B. P.). — Nog iets over de kalongs, door P. van Oye (De Tropische Natuur, Juli 1921).

De hand tusschen godsdienst en cultuur bij de associatie. — Opiumana. XIV. Over het opiumgebruik door Europeanen, Amerikanen, enz., door M. Tuiten (De Banier, 1 Juli 1921).

Indisch brievenboek. Voorbeelden van correspondentie in de Nederlandsche taal, bevattende: oorspronkelijke en vertaalde modelbrieven in de meest voorkomende gevallen, zoowel in het particuliere als in het ambtelijke leven in Ned.-Indië, enz., 7e druk. (Bandoeng, N.V. Maatschappij Vorkink).

Nederlandsch-Indië. Aardrijkskundig leesboek, door J. L. Hooftman en K. G. Houwen. 2 A. Java. Geïllustreerd door W. K. de Bruin. 10e druk. (Groningen-Den Haag, J. B. Wolters).

Een en ander in verband met het Ora Linda bok (door S. J. Meijer). (Bandoeng, N.V. Maatschappij Vorkink).

Onze planten en dieren. Leesboek voor de hoogere klassen der lagere scholen in Ned. Oost-Indië, door H. Schroo. I. Met gekleurde platen en illustraties van M. A. Koekkoek. (Groningen, J. B. Wolters).

Daar onze Surinaamsche medewerker buitensland vertoef, moeten wij ditmaal zijn gewaardeerde bijdrages missen. Red.-Comm.

Curaçao.

Eindelijk.

De *Amigoe* deelt mee, dat in het vervolg gouvernementspassagiers 1e klasse naar de Bovenwindse eilanden niet meer per *Estelle* behoeven te reizen, maar per stoomboot via Trinidad kunnen gaan. Het komt ons voor, dat er alleszins reden is, Gouverneur Helfrich, aan wien de totstandkoming

KON. ERK. PITMANSCHOOL
 Staatsblad 37.
 DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM
 Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie, Boekhouden, Staatsinrichting. 173
KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.
 Directeur-Gen. T. v. D. VEEN

WISBRUN & LIFFMANN
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag
 DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELEN.

L. A. W. Burgerman
 Laan van Meerdervoort 96^B
 'S-GRAVENHAGE
 Speciaal Adres
 voor
 Indische Uitrustingen
 tegen
 scherp concurrerende prijzen

Wed. H. RAHDER & ZOON
 Wijnhandelaren
 Filiaal: 's-Gravenhage
 Hoofdbureau: Amsterdam
 Filiaal: Arnhem
 Filiaal: 100 Gorinchem
 Heemskerkstr. la Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt
 Tel. H. 3493. Intero. Tel. 389. Tel. 200. Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.
 Voor Export speciale conditiën.

J. M. van KEMPEN & ZONEN
 Kon. Ned. Fabrik van Gouden en Zilveren Werken.
 VOORSCHOTEN.
 FILIALEN te Welsvreden, Rijnwijk 17: 198
 's-Gravenhage, Plant 2; Rotterdam, Hoofdsted 26;
 Utrecht, Ceorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

monumenten aangewezen, zoodat Ned.-Indië nu 62 natuurmonumenten telt. Van de nieuwe zijn er vijf in de residentie Besoeki gelegen. Het zijn het natuurmonument Baling, een warme bron op het Idjenplateau, een idyllisch plekje, maar ook geologisch en botanisch van grote waarde; de Kawa Idjen, een terrein groot circa 18 K.M.², dat het indrukwekkende meer aan den rand van het plateau bevat, en den Merapi met de daarop gelegen oude tjemara-schen bij Oengoe, die volgens ooggetuigen wel tot de mooiste en karakteristieke op Java behooren; het schierland Poerwo, bijzonder geschikt als beschermingsgebied voor groot wild, waarvan o.a. de banteng er veel voorkomt; iets noordelijker gelegen eiland Noesa Barang, eveneens rijk aan groot wild, w.o. veel herten. De andere nieuwe natuurmonumenten zijn gelegen in de residentie Banjoemas, het zijn boschgedeelten in de afdeling Bandjarnegara, gelegen op een hoogte tusschen 600 en 700 Meter. Deze bossen zijn van bijzondere natuurwetenschappelijke waarde, vooral om die boomsoorten, die in oorspronkelijken toestand elders op Java bijna geheel verdwenen zijn waaronder Palaquim Ottolanderi, die buiten Pringembo slechts bij Laboeran Ratoe in enkele exemplaren in het wild voorkomt, en de Firminia colorata, die op Java niet wil groeien en onbekend is buiten de residentie Banjoemas.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.
 Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 5, No. 52. Belangstelling in het cultuurvak en verangename van het leven door eene cultuuronderneming, door W. H. V. — Resistentie tegen planten tegen ziekten, door A. Koos. — Soekaboemische Landbouw Vereniging. — Uitwassching en kalkbemesting. — Lezing van Dr. J. J. B. Deuss. — De verpakking van de rijst, lezing van Dr. J. J. B. Deuss. — Landbouw-onderwijs in Indië, door J. H. Heijl. — De Staat als monopolist van de djailhout-afzet. — Pensioenfonds voor koelies. — Salmbemesting.

Jaarg. 6, No. 1. Groenbemesting. Andere ervaringen uit de praktijk, door J. C. Waal. — Latexproductie, door Dibbets. — Uitkomsten bij het tappen om den anderen dag, door Ch. F. Scheidegger. — Zwammen en paddenstoelen, door C. B. Drg. — Grondbewerking en grondbedekking van rubbertuinen. — Slijmziekte in een rubberplant.

De Java Post.
 In het Nr. van 8 Juli besluit Ph. zijne naklanken van het Bandoeng gehouden Javan-Congres. Schr. is o.a. vol lof over de prachtig geslaagde opvoering van Loetoeng Kasoen, een tooneelstuk, waarvoor de gewijde pantoenzangen van Badoeys de bouwstoffen hadden geleverd. Hier vloeiden de Oostersehe opvattingen met modern Westersche strekkingen in één bedding samen. Hier toonde zich ondanks alle verscheidenheid de wonderlijke eenheid der menscheijke natuur waar hedendaagsche toeschouwers in bonte menging van ras en kleur door een eeuwen oud tooneelgegeven werden geboeid. Welk een heerlijke afwisseling van ernst en humor, welk een vaardigheid van spel en gebaar, wat een lust voor het oog die fijnkleurige tooneelen vol Oostersehe atmosfeer.

Karakteristiek voor den nieuwen tijd was ook, dat, terwijl voorheen de kunst in Indië alleen voortleefde in de pendopo der vorstnamen, nu een krans van toeschouwers van alle rang en stand het openluchttooneel omgaf. En in den midden was de Regent van Bandoeng gezeten, aan wiens veelvermogensden steun en raad dit kunstgebeuren voornamelijk te danken was.

De Indische Mercur.
 Inhoud van No. 32. In memoriam Dr. K. Gorter, door Prof. Dr. P. van Romburgh. — De eerste Schipvaart der Nederlanders naar Oost-Indië onder Cornelis de Houtman (1595-1597), door G. B. Hooyer; bespreking. — Nederlandsch-Indië op de jaarbeurs te Utrecht. — Gouvernements Gutta-percha-onderneming „Tjipetir”. — Economisch overzicht van Ned.-Indië, de Straits Settlements enz. (vervolg). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verslagen van maatschappijen. — Literatuur over cacao, koffie, rubber, suiker, tabak, thee.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.
 Inhoud van afl. 19. Huwelijksgebruiken in Indië (vervolg), door N. — Curaçao, door F. — De suikerindustrie op Java, hare geschiedenis en ontwikkeling, door H. Ch. G. J. van der Mandere (vervolg). — Het dier in de folklore van Ned.-Indië. Tekst eener door den hr. M. Joustra gehouden voordracht tijdens de Acad. Indische Week te Amsterdam (wordt vervolgd). — Levensgeschiedenis van een Inlandsch ambtenaar (wordt vervolgd).

Ned. Indisch Rubbertijdschrift.
 Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 6, No. 8. De rubberpositie. — Pogingen tot verbetering van de rubberpositie. — Bruine binnenbastziekte, haar oorzaak en bestrijding. — Hevea-ziekten op Ceylon. — Het opslaan van plantage-rubber. — Wederzijdsche rubberbelangen. — Jaarverslag Deli-

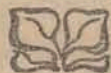
Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
 Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
 2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag. 188
 Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar. 188
 Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Een keurig,
zeer gewild,
tevens practisch

CADEAU VOOR DAMES

IS

François Blom's Moderne Kookkunst

VERZAMELING

VAN

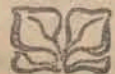
uitgezochte en beproefde Recepten, Opmerkingen over het toedienen der spijzen en wijnen, over het samenstellen van Menu's, opmerkingen over gereedschap, voorraad, enz.

BENEVENS RUIM

100 Afbeeldingen
van Opgemaakte Schotels

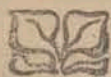
EN EEN

ALPHABETISCH REGISTER

BEKROOND MET DE GOUDEN MEDAILLE

op de Voedings-Tentoonstelling te Parijs 1889 en de Kookkunst-Tentoonstellingen te Antwerpen 1889 en 's-Gravenhage 1892 en met het Eere-Diploma op de Tentoonstelling te 's-Gravenhage 1905.

Ingenaaid f 4.- In linnen stempelhand f 5.-

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij de Uitgeefster de N.V. TEN HAGEN, Den Haag.

Wissel In- en Verkoop.
Credietbrieven.
Telegrafische
Uitbetalingen.

Hollandsche Bank voor West-Indië

Heerengracht 252 AMSTERDAM Telefoon N. 3290
CURAÇAO CARACAS VENEZUELA
Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika.

Incasseeringen.
Handelsinformaties.
Rembours- en
Document.-Credieten.

van dezen maatregel te danken is, daarvoor te huldigen. Een voornaam bezwaar tegen den dienst op die eilanden is daarmee eindelijk opgeheven.

Petroleum.

Het is bekend, dat Colombia rijk is aan petroleumvelden, waarvan nog maar zeer weinig geëxploiteerd wordt. Maar nu lezen we, dat in Barranca Bermeja door den heer Roberto de Mares een groot-industrie wordt opgezet van tamelijken omvang. De spoorweg tusschen Barranca en Los Infantes wordt al aangelegd; de maatschappij heeft 100.000 dwarsliggers uit de bosschen laten kappen en is bezig met huizen te bouwen voor de beambten. Vijf water-vliegtuigen zijn er aangekomen en worden opgesteld. Reeds zijn er 1700 menschen aan 't werk, maar de Maatschappij heeft er 4000 noodig. De pijpleiding van de bronnen naar de haven voor het oppompen van petroleum is 70 K.M. lang. Bij de haven staan 5 groote tanks klaar, die elk 55.000 ton olie kunnen bevatten, maar er komen er nog 6 bij. Dat belooft dus wel eenige concurrentie aan Curaçao.

(A. d. G.)

Huisvlucht.

Wij ontvingen het tweede jaaryverslag. Daarin wordt hulde gebracht aan de nagedachtenis van de eerevoorzitster mevr. Helfrich. Eenige bestuursleden verlieten het land, onder welke mevr. van Breemen, die tot eerehed werd benoemd.

„Mevrouw van Breemen heeft tijdens haar verblijf in Nederland — zij is in October j.l. naar Oost-Indië vertrokken — de belangen der vereeniging behartigd, door de reeds schriftelijk door mevrouw Helfrich aangeknoopte betrekkingen met de West-Indische Commissie van „Oost en West” door mondelinge besprekingen te versterken. Tengevolge hiervan is door twee leden van genoemde commissie, mevrouw van Aalst-Koopman en mevrouw Romeijn-Tückerman, een inzending van artikelen van „Huisvlucht” op de tentoonstelling van de vereeniging „Tesselschade” geplaatst en bijna geheel verkocht. Voorts werd een inzending voor de jaarbeurs gevraagd, terwijl mevrouw Romeijn zich bereid verklaarde de belangen van „Huisvlucht” te bevorderen. Tesselschade wil Curaçaosche en Sabaansche artikelen in commissie nemen. De meest gewenschte patronen en modellen zullen worden aangegeven.

Met de vereeniging „Huisarbeid” te Paramaribo werd een ruilhandel geopend, zoodat verschillende artikelen uit Suriname, die op Curaçao aftrek vinden, in het verkooplokaal in de Breedestraat verkrijgbaar zijn en omgekeerd de Curaçaosche en Sabaansche handwerken te Paramaribo te koop zijn.

De keuring der te koop aangeboden artikelen geschiedt nog steeds op Donderdagmiddag. Wat niet gekocht wordt ligt ter beschikking van de inzenders; het gekochte wordt onmiddellijk betaald. Vooral van Saba worden veel artikelen ingezonden.

Al waren de ontvangsten niet alle maanden even groot, steeds konden de exploitatiekosten voldoende gedekt worden. De financiële toestand van de vereeniging mag, zooals uit de goedgekeurde balans van de penningmeesteresse mevrouw Gorsira de Haseth blijkt, gunstig genoemd worden. Het voordeelig saldo bedraagt f 1940.93½. Een uitkeering aan de werksters-inzenders is dan ook mogelijk.

Het Ondersteuningsfonds Nederlandsche Antillen is niet in staat geweest de vereeniging geldelijk te steunen, zooals het bestuur van dat fonds zich dat had voorgesteld. Het Curaçaosche Ondersteuningsfonds in Nederland, dat de gelden beheert, die in 1915 voor de noodlijdenden in de kolonie, zoowel in Nederland als in Nederlandsch-Indië zijn bijeengebracht, doch niet behoeften te worden aangewend, kon geen termen vinden tot wijziging van zijn statuten, waardoor het mogelijk gemaakt zou worden dat een deel van het kapitaal, dat het Curaçaosche Ondersteuningsfonds onder zijn beheer heeft, ter beschikking van het Ondersteuningsfonds Nederlandsche Antillen alhier werd gesteld, ten einde dit fonds in staat te stellen om behalve in

tijden van rampen ook in meer normale omstandigheden preventief te werken.

Hoewel de vereeniging „Huisvlucht” dankbaar blijft voor de medewerking, die zij van verschillende leden van het bestuur van het Ondersteuningsfonds Nederlandsche Antillen heeft mogen ondervinden en vertrouwt ook verder op hun persoonlijke belangstelling te mogen blijven rekenen, zal, waar er nu feitelijk geen enkel verband tusschen „Huisvlucht” en genoemd fonds bestaat, tot wijziging van artikel 19 der statuten behooren te worden overgegaan.

Van het door het Koloniaal Bestuur toegestaan renteloos voorschot van f 5000.— werd f 2350.— opgenomen, doch reeds f 250.— terugbetaald.

Op 31 December 1920 bedroeg de inkoopwaarde van den voorraad artikelen f 2809.28, tegen f 1226.19 op 31 December 1919. Voorts heeft de vereeniging een tegoed van f 1182.62 bij Maduro's Bank.

Het aantal begunstigers bedroeg op 1 Januari 1921 nog 140, daar in den loop van 1920 het aantal met 9 verminderde, doordat 6 bedankten, 1 overleed en 2 het eiland verlieten.

Meermalen rees de vraag of het niet wensche-lijk zou zijn uitbreiding aan de vereeniging te geven, door zoodra over een grooter verkooplokaal kan worden beschikt, er een theesalon voor dames en een arbeidsbeurs aan te verbinden. Daar vooreerst niet over ruimer lokaliteit zal kunnen worden beschikt en het tegenwoordige verkooplokaal er zich volstrekt niet toe leent, meent het bestuur die plannen voorloopig te moeten laten rusten. Verwacht wordt, dat wanneer de Groep Nederlandsche Antillen van het Algemeen Nederlandsch Verbond haar plannen omtrent een eigen lokaal tracht te verwezenlijken, daarmee zal kunnen worden samengewerkt in den geest, zooals mevrouw van Breemen, die het eerst die plannen opperde, zich dat voorstelde.

Met de hoop, dat allen, die de vereeniging „Huisvlucht” een goed hart toedragen en haar tot heden in verschillende richting gesteund hebben, waarvoor hierbij de welgemeende dank van bestuur en leden wordt gebracht, ook in den vervolge haar zullen kunnen en willen helpen om steeds op ruimer schaal aan het schoone doel te beantwoorden, wordt de algemeene ledenvergadering dit verslag aangehouden.

Als Secretaresse is opgetreden Mevr. Meerdink-Rodrigues Pereira.

Onaangenaamheden.

Zoo nu en dan blijkt er wel eens iets van de moe-lijkheden, waarover La Cruz sprak bij de medede-ling van het heengaan van den Gouverneur. Zoo lezen wij in de M. v. A. op het V. V. van het ont-werp-herziening der Onderwijsverordening, dat de Gouverneur met den Kolonialen Raad betreurt, dat de wijziging van het R.r. in zake de „gelijkstelling” zonder overleg met den Raad is tot stand gekomen. Maar ook van overleg met den Gouverneur is geen sprake geweest. Over de beteekenis van het „zoover de middelen gedooogen” in art. 180 R.r. verschildt de Gouverneur van den Minister, althans eerstege-noemde meende, dat daardoor bij toepassing van het tweede lid van dit artikel moest gedacht wor-den aan het dragen van de kosten van het onder-wijs, zoowel op de bijzondere als op de openbare scholen, en had daarmee dan ook rekening gehou-den bij zijn overgangsvoorstellen, maar de Minister gaf te kennen, dat Z.E. een ander standpunt wensche-te in te nemen.

De Gouverneur heeft den Minister voorgesteld, het meerdere der kosten van de gelijkstelling voor rekening van het Rijk te nemen, maar eene beslis-sing is daarover nog niet gevallen. In Suriname schijnt het echter reeds een voldongen feit te zijn. Een volgend maal deelen wij eens iets mee uit de Memorie van Antwoord op het begrotingsver-slag.

LENSVELT NICOLA

Den Haag Holland

Beschuit en Roggebrood
voor export.

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND” AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via Southampton, Genua, Port-Said naar
SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA.

Bevelen ons beleeft
aan voor levering
van alle soorten
Brandstoffen

N.V. Brandstoffenhandel v.h. F. BREURE & ZON
Telefoon H. 1880 en H. 3331
Waldeck Pyrmontkade 88 - Den Haag

Stookt onze
1^e soort
Turfbriketten

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen.

De onderkoning van Britsch-Indië over de vraagstukken van den dag.

Lord Reading, de onderkoning van Britsch-Indië, gaf, bij de beantwoording van een tot hem, in 't begin van Juli, gericht adres door een deputatie van de United Provinces Liberal Association, belangrijke opmerkingen ten besle, waaruit blijkt dat hij ten opzichte van verschillende vraagstukken van den dag stelling heeft genomen.

Hij zette voorop dat misstappen begaan zijn, maar nu daarover leedwezen uitgedrukt is, en nu de oprechte bedoeling bestaat daarin niet meer te vervallen, moet men er behagen in schepjen ze toch telkens weer op te raken, zooals met de ongelukkige gebeurtenissen van twee jaren geleden in de Punjab het geval blijft. Laat dit gevezen verleden zijn, behalve voor de lessen welke er uit op kunnen worden voor wijsheid in de toekomst.

Het adres had ook de moeilijkheden te berde gebracht in den weg gelegd aan vrije emigratie van Indiërs in Britsche dominions en koloniën. Het erkende echter, dat de schuld ligt bij de Britsch Indische regering. De onderkoning heeft hieraan toe, dat de fout evenmin te zoeken is bij de regering in het moederland. Deze kan in deze aangelegenheid haar wil niet opleggen aan de zelfbesturende kroonkoloniën. Zoowel de staatssecretaris voor koloniën als de getreden onderkoning, lord Chelmsford, hebben hun eerste best gedaan om aan de Indiërs het volle burgerschap in het gehele rijk te bezorgen; de gewenschte uitkomst is nog niet verkregen. Lord Reading vertrouwde echter, dat de vertegenwoordiging door twee hoogstaande, heersame mannen als de Maharao van Cutch en Mister Sastri, in Rijkseconferentie te Londen, dit Britsch Indische belang weder tot een oplossing zou brengen.

In 't adres was er teleurstelling over uitgedrukt, dat het beginsel van de eigen verantwoordelijkheid niet aan het geheel der Indische regering is tot grondslag gelegd. Maar, aldus de spreker, gij weet toch wel, dat wij hier niet met een eindvorm, doch met een overgangsvorm te doen hebben. Het verantwoordelijkheidsbegrip is voor de onderdeelen al toegepast. Dat is een belangrijke stap in de verlangde richting. De verdere groei zal zich voegen naar de praktijk zelf.

De Viceroy verklaarde geheel in te stemmen met den wensch door 't Indische volk geuit om een ruimer plaats in te nemen in de verdediging van het eigen land. Ook in dit opzicht is men echter reeds op den goeden weg. De Britsche regering heeft plaatsten te Sandhurst open gesteld voor cadetten uit Indië, en deze volgen daar reeds de cursussen. Het aantal vertegenwoordigt 20 pCt. van 't aantal der door Sandhurst voor 't Indische leger te vormen officieren. Bekwaamheid moet bij de toelating onvoorwaardelijke voorwaarde blijven. Om deze aan een grooter aantal jongelieden in Indië deelachtig te doen worden, bestaat het voornemen te Dehra Dun een school op te richten, ter opleiding voor cadet te Sandhurst.

Het vraagstuk der oefening van Indiërs voor de verdediging van hun land zal door de Territorial Force Act en door de vorming van Territorial infantry battalions naar de gewenschte oplossing geleid worden.

Het uitgedrukte verlangen om ook officiersplaatsen bij andere wapens, bij de marine en den vliegerdienst in Indië te kunnen innemen, heeft de volle aandacht.

Het adres had gewezen op het toenemen van de uitgaven, voor een groot deel veroorzaakt door de vermeerdering van allerlei instellingen. De verzekering werd gegeven, dat het belang van den belastingbetaler der regering na ter harte ligt, maar de oorlogsgevolgen kunnen Indië niet onaangevoerd voorbijgaan, zij doen zich direct en middellijk gelden. Wil Indië een eerste-rangs-plaats innemen in de politieke gemeenschap, dan moet 't den prijs daarvoor ook willen betalen.

Wat de Pers-wet betreft kon medegedeeld worden, dat de door de regering benoemde commissie haar rapport had ingediend (het is sedert gepubliceerd). Dit stelt een verzoekende hervorming voor die de instemming van lord Reading heeft.

Sprekende tot de vertegenwoordigers van een staatkundige associatie, die voorstander is van zelfbestuur van Indië binnen het Britsche Rijk, legde de onderkoning er nadruk op dat hij gaarne alle blootgelegde grieven onderzoekt, maar anderzijds eerbiediging eischt van wet en plicht.

In het adres was voor de regering en hare ambtenaren aanbevolen „to substitute justice for prestige as the rule of conduct“. Met deze ruil kon de landvoogd niet instemmen. Moest 't recht overal voorzitten, 't kan niet in de plaats treden van het hooghouden van 't prestige. Invloed en gezag moeten rechtvaardigheid tot grondslag hebben; 't is 't zóó bedoeld, en wil men hierdoor uitdrukken, dat 't recht en niet de macht doorslag moet geven bij de te nemen besluiten en te verrichten handelingen, dan is er geheele overeenstemming op dit punt.

Ook dit maal drukte lord Reading uit, dat hij zich in veel nog moet inwerken, maar hij is door de korte ondervinding toch reeds gesterkt in het geloof, dat hij, door de goede samenwerking met de organen der Indische gemeenschap, groote vorderingen zal kunnen tot stand brengen.

Britsch Indië—Fidsji eilanden.

Onder de landverhuizersvraagstukken, die Britsch Indië beroeren, behoort, naast dat naar Afrika en naar Amerika, mede dat naar de Fidsji eilanden, in de Stille Zuidzee. De Britsch Indiërs werden er niet op gelijken voet behandeld met andere immigranten. In Maart 1920 is een niet-officieele missie van Fidsji in Bombay geweest. De Britsch Indische regering verklaarde zich toen bereid een commissie naar de verafgelegen eilanden te zenden. In Juli '20 berichtte de Fidsji regering, dat zij die commissie zou willen ontvangen. Door de regeringsverwisseling en andere gebeurtenissen is de Britsch Indische regering er thans eerst toe gekomen de commissie te benoemen; deze zal in September de reis aanvaarden. De taak is, een onderzoek in te stellen naar de omstandigheden waaronder de Indiërs in Fidsji leven, en naar de redenen der betoonde ontevredenheid, en van advies te dienen in hoever Fidsji al dan niet als een aan te bevelen emigratiegebied voor Britsch Indiërs te beschouwen is.

De commissie zal er dus alleen een van onderzoek en advies zijn. Daar zij in onderling overleg der betrokken regeringen is tot stand gekomen, zal haar rapport door beiden gewaardeerd kunnen worden, en is 't te verwachten, dat het resultaat, door samenwerking, zal leiden tot het wegnemen van vele der bestaande moeilijkheden.

Het gokken van vreemdelingen.

Terwijl wij, jaren geleden, in Menton waren, kregen wij de uitnodiging een vergadering bij te wonen ter bespreking van de oprichting van een Vreemdelingen club. Uit nieuwsgierigheid opgegaan, vonden wij er een vrij groot aantal vreemdelingen, meest Engelschen en Amerikanen. De inleider bepleitte de noodzakelijkheid tot het oprichten van een club, waar de op spelen belustigden elkander zouden kunnen ontmoeten. Hoe moet je in een plaats als Menton den vrijen tijd doorbrengen indien er geen gokgelegenheden is? Hoe kan men er de noodige emotie afwisseling hebben, zonder speelclub? Deze behoefte schijnt niet alleen bij den Engelschman te bestaan, die zich voor vrij geruimen tijd aan zijn zakenleven onttrekt, maar ook bij hen, die voor betrekkelijk korten tijd van huis gaan en zich dan nog in zaken doen kunnen vermijden.

Althans weet de „Sumatra Post“ ons te vertellen, van door Australiërs die de jaarbeurs te Bandoeng willen bezoeken, gevraagde inlichtingen betreffende het toelaatbare van hasardspel. Het blad kan er geruststellend bijvoegen, dat het bestuur der jaarbeurs niet is bezweken voor de, ook uit Indië zelf, ingekomen aanprijzingen van de aantrekkelijkheid der roulette en der petits chevaux.

Wel zal er naar gestreefd worden door andere amusementsgelegenheden te geven om den leegen tijd van de vreemdelingen te vullen. Wij juichen dit van harte toe, de kwestie is niet zoo eenvoudig als zij schijnt, maar juist daarom ook van meer belang dan wellicht tot nu toe is ingezien. Wil men de vreemdelingen krijgen, dan moet men met de vreemdelingen rekening houden, zonder er zich zelf door van de wijs te laten brengen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging: WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag.

AAN H. H. PENNINGMEESTERS DER AFDEELINGEN.

Beleeft verzoek om, na kennisneming der desbetreffende mutatiën, voorkomende op de voorlaatste pagina van dit blad, aan den Penningmeester der afdeling waartoe de betrokken leden komen te behoren (c.q. aan den Hoofdvertegenwoordiger in Ned.-Indië, den heer A. J. Gooszen, Landrechter te Solo) steeds te berichten of de uit uwe afdeling vertrokken leden hunne contributie (over het loopende dan wel afgelopen jaar) al dan niet hebben

**DRUKKERIJ
TEN HAGEN**

Nobelstraat 20 .: Den Haag
Telef. Interc. 474 en 475

*Beleeftde aanbeveling voor
de levering van alle voorkomende
Drukwerken als:*

AANDEELEN	KANTOORBOEKEN
ADRESKAARTEN	KWITANTIËN
ADVIESKAARTEN	LABELS
BALBOEKJES	MAANDBLADEN
BESTEKKEN	MEMORANDUMS
BILJETTEN	MENU'S
BORDERELLEN	NOTA'S
BRIEFKAARTEN	OBLIGATIËN
BRIEFPAPIER	PROGRAMMA'S
BROCHURES	PRIJSCOURANTEN
CATALOGI	RECLAMEKAARTEN
CIRCULAIRES	REGISTERS
CONTRACTEN	REGLEMENTEN
CONVOCATIES	REKENINGEN
DIPLOMA'S	SERVETTEN
DISSERTATIES	STATUTEN
EFFECTEN	STROOIBILJETTEN
ENVELOPPEN	TABELLEN
ETALAGEKAARTEN	TEKSTBOEKJES
ETIQUETTEN	TIJDSCHRIFTEN
FACTUREN	VAKBLADEN
FORMULIEREN	WEEKBLADEN
INTEEKENLIJSTEN	WERKSTATEN
INPAKPAPIER	WISSELS
JAARVERSLAGEN	ENZ. ENZ. ENZ.

**SPECIALE INRICHTING VOOR
GOED OPENLIGGENDE
KANTOORBOEKEN**

**Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam
Passagiersdienst**

naar en van **SURINAME** en **CURAÇAO**, Br. Guiana, Trinidad, Venezuela, Columbia, Centraal Amerika, Haiti.

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul
Salon de Rafraichissements 185
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN

Eigen Kofferfabriek

G. KERNER & Co.

BATAVIA DEN HAAG SOERABAIJA
Stationsweg 78 - Tel. H. 1038

Alle goederen worden onder garantie geleverd.
Eventuele vergissingen worden aan onze filialen
in Indië kosteloos hersteld.

De Haagsche Broodfabriek

„Cheario”

Fabriek en Kantoor:

Bilderdijkstraat 139

LUXEBROOD- EN BESCHUITFABRIEK

met speciale afdeling

BANKETBAKKERIJ.

De Haagsche Broodfabriek
heeft in ALLE deelen van
de stad EIGEN WINKELS.

Zij staat sedert 1909 voortdurend
onder contrôle van het Station voor
Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

FAMILIE-BIOSCOOP

PRINSESTRAAT 40 TEL. H. 7477

Programma van 19 tot 25 Augustus 1921.
5de Vacantie-Programma.

Alle kinderen hebben middag en avond toegang.
Iederen Middag 2.30 uur, Zondagmiddag van 2
tot 7 uur, Iederen avond 8 1/4 uur

DE PRACHTFILM:

Arme Visscherskinderen.

Scheis in 5 acten.

Hoofdrol: De Jongevrouw CHRISTIANA.

OLYMPIA THEATER

Prins Hendrikplein 3 - Tel. H. 9521

DE GEVAREN EENER GROOTE STAD.

Drama in 5 acten.

Millioenen harten kloppen achter zware ge-
vangenismuren. Kent ge hun tragische geschie-
denis? zie GLADIJS BRAKWELL in deze film en
leer dan een beroepsmisdadiger van een misdadi-
ger door het toeval, onderscheiden.

Nabij Assoean.

Natuur.

Weekrevue.

Actueel.

Drukte voor niemandal.

Een leuke Goldwyn Comedie in 2 acten.

Een dolle Boel.

Klucht in 2 acten.

Dinsdag niet rooken. Zondag Matinee v. 2.30-5 u.

**N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL**

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE
Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM
Eusebiusbl. singel 1a, Tel. 195

voldaan vóór hun vertrek (vide rondschriften van
22 Januari).

Van het Informatie-Bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN
STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in
Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door
uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat
thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechts-
wetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art.
141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechts-
wetenschap).

Leerzaam in de plant- en dierkunde.

Leeraren in de Nederlandsche taal.

Leeraren in het Duitsch.

Leeraren in het Fransch.

Leeraren in de wis- en natuurkunde.

Leeraren in het teekenen (akte Me en g).

Leeraren in de Staatswetenschappen.

Leeraren in de scheikunde, allen volledig bevoegd.

Civiel- of bouwkundige ingenieurs bij het middelb. techn.

onderwijs.

Werktuigkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onder-
wijs.

Gepensioneerde genie-officieren als leeraren in de bouw-
kundige vakken bij het middelbaar technisch onderwijs.

Leerzaam met K^o bevoegdheid.

Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen
dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrij-
ding.

Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken genees-
kundigen dienst (schoolarts).

Psychiater bij het krankzinnigenwezen.

Apothekersassistenten (ongehuwd).

Analysten.

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskun-
digen dienst.

Verpleegster 1ste klasse bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Verpleger 1ste Klasse voor de militaire hospitalen.

Vecarts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Candidaat-notaris bij de Wees- en Boedelkamers.

Waterbouwkundig ingenieur voor Waterkracht en Electri-
citeit.

Electrotechnisch ingenieur voor Waterkracht en Electri-
citeit.

Werktuigkundig ingenieur voor het baggerwezen.

Civiel-ingenieur die zich gespecialiseerd heeft op het ge-
bied van rioleering en waterzuivering.

Vakkundige die zich gespecialiseerd heeft op het gebied
van rioleering en waterzuivering.

Civiel-ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke
openbare werken.

Opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke open-
bare werken.

Opzichter voor de landsgebouwen.

Teekenaar bij den waterstaat en 's lands burgerlijke open-
bare werken.

Scheepshouwkundig teekenaar.

Scheepmaker bij het marine-etablisement te Soerabaya.

Bouwkundig opzichter bij den dienst der zoutregie.

Ingenieur bij 's lands mijnendiensten.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:

Civiel-ingenieur,

Werktuigkundig ingenieur,

Gegradueerde ambtenaren,

Opzichter werkplaats voor afd. rijtuigbouw, smederij, in-
strumentmakerij, voertuiglichterij, draaierij.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdelijken dienst):

Machinisten,

Technicus voor electro-zwakstroom.

Scheikundig ingenieur ten behoeve van 's lands mijndien-
sten.

Scheepshouwkundig ingenieur bij het marine-etablisement
te Soerabaya.

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:

Electro-technisch ingenieur,

Electro-technisch ambtenaar 1ste klasse,

Electro-technisch ambtenaar 2de klasse,

Adsp.-electro-technisch ambtenaar,

Telegraafopzichters 1ste en 2de klasse,

Radio-technisch ambtenaar 2de klasse,

Adspirant-radio-technisch ambtenaar,

Radio-telegrafisten.

Onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs.

Onderwijzer met de hoofdkate en lagere akte wiskunde
voor het meer uitgebreid lager onderwijs.

Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.

3de officieren bij de Gouvernements-marine in Neder-
landsch-Indië.

Inspectear en ambtenaar bij den belastingdienst.

Belastingaccountant.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Ne-
derlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen,
kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot
de 9de Afdeling B van het Ministerie van Koloniën.

Mutaties van 10 tot 17 Aug. 1921.

Nieuwe Leden.

E. Bamgert, Chef Adm. Kantoor Deliplanters Vereeniging
Djoedja, Sindorolaan C 78, f 30.

J. L. A. M. Deinges Bruininga, Employé s.f. Tjolokad-
Solo, f 30.

P. W. van Doorn Jr., Administrateur Onderneming Ge-
jamprit, Klaten, f 30.

W. G. A. Hilling, Employé s.f. Bangak, Solo, f 30.

K. L. Neumann, Superintendent Mangkoe Negara zaken
Solo, Villapark, f 12.

A. Lafeber, Doctorandus Indische letteren, Den Haag, Ne-
colaas Tulpstraat 88, f 5.

Mevrouw Wit, Den Haag, Lubeckstraat 9, p. a. Mev-
Yff, f 5.

L. G. H. Lingen, Commies Redacteur Dep. v. Ond. en Eere-
dienst O.-I., Den Haag, Kranenburgweg 38, f 5.

J. L. van der Bie, Ambtenaar B.B., Nijmegen, Gerard Noo-
straat 46, f 7.50.

F. P. Sollewijn Gelpke, Oud-Resident van Solo, Den Haag
Beeklaan 476, f 5.

Afschrijven.

J. C. Peeling, Controleur Landrente, Weltevreden, P.B.
Dep. B. B.

Mej. Thomas, Weltevreden, Dep. v. Ond. en Eeredienst.

A. C. Uljee, Oud-Chef Exploitatie S.S., Bandoeng.

Adreveranderingen.

J. F. Waller, van: Zeist, Antonlaan 14, naar: O.-I. (N.
adres onbekend) f 5.

C. K. Kessler, Leeraar, van: Amsterdam, Hendrik Jacob-
straat 24, naar: Paramaribo, f 5.

F. J. Nellenstein, Ingenieur, van: Den Haag, Kranen-
burgweg 3, naar: Bordeaux, Huilerie Calve Chateau Lan-
demon Contraz, f 5.

M. van Hardeveld, Secretaris Immigratiedienst O.-I., van:
Scheveningen, Stevinstraat 49, naar: Weltevreden, Hooft-
kantoor Immigratiedienst, f 5.

C. A. E. van Leeuwen, Hoofdingenieur B.O.W., Utrecht,
van: Mauritsstraat 24 naar: Sweelinckstraat 3 (Utr.).

A. van Pelt, Kap. Inf. O.-I., van: den Helder, Hooft-
gracht, naar: Den Haag, Gerard Reynoldsstraat 13, f 5.

Mej. W. Bousquet, Onderwijzeres, van: Koetoeardjo naar:
Djoedja.

H. C. Creutz Lechleitner, Kap. Inf., van: Semarang
Tjandi Djatingalet, naar: Tjimahi.

J. P. W. Meyer (thans gep.), Refendaris Ond. en Eere-
dienst, van: Weltevreden Tjikini 78, naar: Soekabumi,
Kadasterweg 9.

Dr. J. E. Wesenhagen, Districtsgeneesheer, Suriname, van:
Marienburg naar: Paramaribo, Krankzinnigengesticht Wel-
fenbattel.

G. Thym, Gep. Districts Secretaris, van: Ephrata Cottica
naar: Paramaribo, Weidestraat 84.

J. C. Monsanto, Keurmeester levensmiddelen, Paramaribo,
van: Gravenstraat B 61, naar: Klipsteenenstraat 7.

H. R. Nye, van: Paramaribo p. a. Kersten en Co., naar:
Amsterdam, Govert Flinkstraat 394, p.a. Wed. S. H. P.
Nye, f 2.50.

J. A. J. Vorderman, van: Amersfoort, Utrechtsche straat
44B, naar: Den Haag, Slicherstraat 27, f 4.

D. H. Burger, Cand. Ind. Ambtenaar, van: Leiden, Nieuwe
Rijn 21, naar: Den Haag, Archimedesstraat 147, f 2.50.

J. C. Hietink, Den Haag, van: van der Heimstraat 76, naar:
van Aerssenstraat 17.

ATTENTIE! Leg dit nummer niet ter zijde, lees
het en zend het daarna aan een uwer
kennissen die nog geen lid is als een aansporing om
tot het lidmaatschap der Vereeniging „Oost & West”
toe te treden.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

DRUGERIEN :: CHEMICALIËN
DEPOT DER MEEST BEKENDEN BINNEN-
EN BUITENLANDSCHE SPECIALITEITEN

KUNSTINSTITUUT
De Scheveningsche Muziekschool
Dir. JOSEPHINE WINTER 16
Keizerstraat 23 - Scheveningen

Firma Wed. H. VAN GEMERT & Zⁿ

Havana-Sigarenfabrieken

BEST (N.-Br.), Holland

Eenig adres voor levering van Sigaren rechtstreeks aan particulieren

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen.

Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar **elken tusschenhandel wordt uitgeschakeld** en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komt,

bedragende voor Holland 25 à 30 %. Nog **belangrijker** is zulks voor H.H. Rokers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook

IMPORTEURS worden uitgeschakeld, **indien men zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeerén.** Door Uwe benodigde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan

overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden.

Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventueele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTR. PRIJSCOURANT No. 6 WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

WONING VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, Koffiedrinken en dineeren, tegen zeer billijke tarieven. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

WONING VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

* * Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS SLOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

	Prijs p. exempl.	Frankeerkosten.
a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk),	f 0.50	f 0.04
2. Onze Oost. II, iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER . . .	0.05	- 0.02
b. Onze West Tweede druk bestaande uit:		
1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;	0.50	- 0.06
2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN,	0.50	- 0.06
c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.		
I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)	0.75	- 0.06
II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de verbeterde druk)	0.25	- 0.04
III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk)	0.50	- 0.02
IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk)	0.75	- 0.04
V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.	0.20	- 0.04
VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.	0.25	- 0.06
VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en oolijzen in N.-Indië	0.20	- 0.04
IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verbeterde druk)	0.20	- 0.04
X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederl.-Indië.	0.25	- 0.06
XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.	0.40	- 0.04
d. Emancipatie-Toespraak door Th. A. C. COMVALIUS.	0.25	- 0.04
e. „Ontwaakt”. Ter nagedachtenis aan CORN. W. BLIND, door Th. A. C. COMVALIUS te Paramaribo	1.50	—

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, residentie Soerakarta, Java.

COMPLETE MEUBILEERING BEHANGRIJ

Centraal Meubelmagazijn
= „DUINOORD” =

Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624

STOFFEERDERIJ MEUBELMAKERIJ

VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
— ORGELS —

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het
gereedmaken voor de TROPEN .

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

Instituut W. G. TAANMAN
de Perponcherstraat 101—103 's-Gravenhage

- Afd. A. Opleiding voor eindexamen H. B. S. 5-j. c. Inst. voor de Marine, Milit. Acad., Cand. O.-I. amb.
- Afd. B. Opleiding voor Cadettensch., Zeevaartsch., Middelb. Kol. Landbouwsch., Machinistensch., enz.
- Afd. C. Lager Onderwijs voor Leerl. van af 6 jaar. Opl. 1ste kl. Gymn. en H. B. S.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

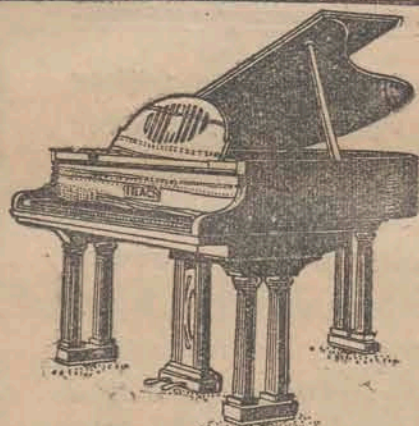

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Wereldmerk IBACH.

L. C. JACOBI

's-GRAVENHAGE SOERABAYA

Regentesselaan 123, Tel. H. 1403

Wendt U voor

**Koop, Huurkoop, Verhuur
Inruilen, Repareeren, Stemmen
Transport**

tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het
meest bekende adres.

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

J. P. C. NICOLAI & ZOON

HOF-KLEEDERMAKERS

Kanaalstraat 2 Telef. H. 3146

's-GRAVENHAGE

Hof-, Rijks- en Gemeenteveranciers

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en
vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen
Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en
Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij
de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”

Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

**Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa**

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM.

Zeebaboe's en Jongens

beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”

Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 249

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL

voorheen VAN HOUTEN & Co.

Oudste en Solledste Adres Opgericht Anno 1781

Groote Markt 4 DEN HAAG, Tel. 1974 Laan 2-4

Manufacturen
Witte Goederen
Karpetten
Loopers
Ledikanten

Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen

Groote sorteering Slaapkamer-Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

BAD

costuums
mutsen
mantels
mullen
handdoeken
lakens
matten

WANNEER GIJ

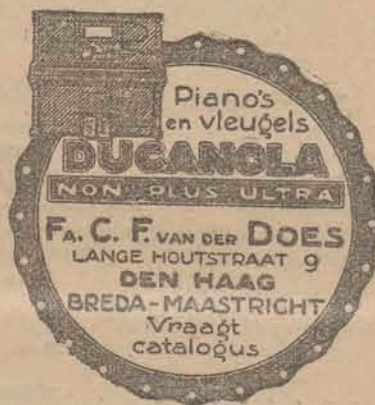
Dames- of Heeren-Kleding wilt laten
Oppersen, Repareeren, Keeren, Moder-
niseeren, Vermaken, opnieuw Voeren,
onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij
maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”

Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4047

DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

Modemagazijnen

van Bommel

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 98-106

Zeer groote sorteering in

KOUSEN

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdstekantoor.
Toronstraat 5-6 - Telefoon 2893 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubi-
leeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank

's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg.

Drukkerij ten Hagen

levert tegen billijken prijs drukwerk,
dat aan bijzondere eischen voldoet.